

පුණ්‍යානුමෝදනාව

“ධම්ම පිති සුඛං සේති - විජ්ජසන්නේන චේතසා
අරියප්පචේදිතේ ධම්මේ - සද්‍යා රමති පණ්ඩිතො”

ධර්මාවබෝධයෙන් සිත් - සතන් පහන් කරගත් නුවණැති පින්වතුන්,
ධර්ම ප්‍රීතියෙන් යුක්තව සැපසේ කල් ගෙවනවා. ඒ නුවණැති සත්පුරුෂයා,
බුද්ධාදි ආර්යීයන් වහන්සේලා වදාළ ඒ ශ්‍රී සද්ධර්මයට හැමදාම ඇළුම්
කරනවා.

බන්තරමුල්ලේ සිරි සුදස්සනාරාම සදහම් සෙනෙසුනෙහි ප්‍රධාන
අනුශාසක ආචාර්යී පූජනීය මරිස්සේ ධම්මික ස්වාමීන් වහන්සේ දිවා රෑ
නොබලා වෙහෙසෙමින් ධර්මය තුළ හැසිරෙමින්, බුදු සසුන රැක ගැනීමටත්,
රාගාදි කෙලෙස් වලින් දැවෙන සිත දැකින් මුදවාලීමටත්, ඉමහත් කැපවීමකින්
දරණ ප්‍රයත්නයක ප්‍රතිඵලයක් ලෙසින් මෙම ධර්ම ග්‍රන්ථ මාලාව නිවන්
අවබෝධය පිණිසම සම්පාදනය කර ඇත. ඉතා ම ගැඹුරු වූ පටිච්ච
සමුප්පාද ධර්මය තේරුම් ගැනීමට පහසු ආකාරයට මෙහි දේශනා කර
ඇත.

www.buddhismforyou.org

ඔබ වහන්සේ විසින් රැස් කළා වූ මෙම කුසල් බලයෙන් හා අප
රැස් කළා වූ පින් අනුමෝදන් වීමෙන්ද, සදහම් මාර්ගයේ ගමන් කිරීමට
අවශ්‍ය කායික හා මානසික සුවයත්, පහන්හා වූ බෝධියකින් උතුම් වූ
නිවන ම අවබෝධ වේවායි අපි ප්‍රාර්ථනා කරමු.

අප “ප්‍රඥා ප්‍රභා” සංවිධානයේ ක්‍රියාකාරී සාමාජිකාවක් වන නිශා
අමරසිංහ මහත්මියගේ පියාණන් වන සචෝදිස් මුතුකුමාරණ මහතා
පරලෝසැපත් වී තෙමසක් පිරීම නිමිත්තෙන් සහ මෂණියන් වන පරලෝසැපත්
weisfkdakd .ckdhl මහත්මිය යන දෙපල ඇතුළු ඔබ නමින් මිය පරලොව
ගිය සියළුම ඥාතීන්ට මෙම කුසල් බලයෙන් උතුම් වූ නිවන් අවබෝධය
වේවා යි ප්‍රාර්ථනා කරමින් මෙම සදහම් ග්‍රන්ථය ඔබ වෙත පරිත්‍යාග කරනු
ලබන්නේ “ප්‍රඥා ප්‍රභා” සංවිධානය වෙනුවෙන්,

- ★ රංජනී ගමගේ
- ★ කාන්ති මෙන්ඩිස්
- ★ ගීතාංජලී ජයවීර
- ★ ලලිතා කරුණාරත්න
- ★ වීරසිංහ මුතුකුඩ
- ★ සරෝජා කුලතුංග

“නොතිර වූ ලෝකයේ තිරව යමක් නම් නැතේ.”

**චූළරාහුලෝවාද සූත්‍රය
නළකලාප සූත්‍රය**

**ආචාර්ය පූජනීය
මිරිස්සේ ධම්මික ස්වාමීන් වහන්සේ**

(ධර්ම දානය පිණිසයි.)

පුණ්‍යානුමෝදනාව

ජීවන මඟට ශක්තියක් වූ, සඳහම් මඟට හේතු විවර කර දුන් මීට වසර 14 කට පෙර (1996-08-25) අනාවප්‍රාප්ත වූ ඩික්සන් අබේගුණසේකර පියාණන්ට උතුම් නිවන් සුවය ප්‍රාර්ථනා කිරීම.

අබේගුණසේකර පවුලේ සහ ගීගණාගේ පවුලේ සියළු නැදෑ හිතවතුන්ටද කවිඤ්ඤ, කවිනිති, නිකිල්, සමාධි, සිත්මි, ළහිරු සහ නිශාදි දරුවන්ටත් නිරෝගි සුවය, විරජිවනයත් සමඟ ධර්ම මාර්ගයට ළං වේවායි ප්‍රාර්ථනා කිරීම.

මෙම ග්‍රන්ථය කියවන ඔබ සැමටත් නිවන් අවබෝධය පිණිසම මෙම කුසලය හේතු වේවායි ප්‍රාර්ථනා කරමින් මෙම ග්‍රන්ථය පෑයා කරනු ලබන්නේ මාලබේ පදිංචි ප්‍රීතිකා සහ කපිල ගීගණාගේ යුවළ විසිනි.

කලාණමිත්‍රතාවය

වරෙක භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙතට වැඩම කළ ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ, මෙසේ පැවසූහ. “භාග්‍යවතුන් වහන්සේ, මේ ශාසනයෙන් හරි අඩක් පවතින්නේ කලාණ මිත්‍ර සේවනය නිසා නොවේද?” යනුවෙනි. “ආනන්ද එසේ පවසන්නට එපා. මේ ශාසනයෙන් හරි අඩක් නොව මුළු ශාසනයම පවතින්නේ කලාණ මිත්‍ර සේවනය නිසායි” භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පිළිවදන් දුන්හ.

අද, අපි මේ ස්වභාවයෙන් හෝ නිවුනු, සැනනුනු සදහම් ගමනක යෙදෙන්නේ කලාණ මිත්‍ර සේවනය ම නිසාය. අස්සාදය, ආදිහවය සහ නිස්සරණය මැනවින් තේරුම් ගෙන චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්ම අවබෝධය දක්වා ම, මෙම ගමන කලාණ මිත්‍රතාවයෙන් යුතුව අපි පියවර තබමු.

මෙම ධර්ම ග්‍රන්ථය සඳහා දායකත්වය දක්වන අප පින්වත්, මාලබේ පදිංචි ප්‍රීතිකා සහ කපිල ගිගණගේ යුවලටත්, දුරුවන්ටත්, දෙමාපියන්ටත්, සොහොයුරු සොහොයුරියන්ටත්, එමෙන්ම මෙම ධර්ම ග්‍රන්ථය කියවන ඔබටත්, ප්‍රඥා ප්‍රභා සංවිධානයේ පින්වත් සැමටත් මෙලොව ජීවිතයේ නිරෝගී බවත්, සුවපත් බවත්, හැම සැනසිල්ලක් වේවා. සීලයෙහි පිහිටා සමාධිය වැඩීමෙන්, ප්‍රඥා අවබෝධයෙන් උතුම් චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය ම අවබෝධ වේවා.

උතුම් තුණුරුවන් සරණයි.

මෙයට,
කාරුණික
පූජනීය මිරිස්සේ ධම්මික ස්වාමීන් වහන්සේ

සිරි සුදස්සනාරාම සදහම් සෙනසුන
පන්නිපිටිය පාර,
බත්තරමුල්ල.

ශ්‍රී බුද්ධ වර්ෂ 2554 වසේ පෝච්චා
(2010 ඔක්තෝබර් 22 දින)

“ප්‍රඥා ප්‍රභා”
සිරි සුදස්සනාරාම සදහම් සෙනසුන
පන්නිපිටිය පාර,
බත්තරමුල්ල.

මුද්‍රණය
පියසිරි මුද්‍රණාලය සහ සමාගම
අංක 469, අතුරුගිරිය පාර, මාලබේ.
ෆොන් : 011-2561551

වූලරාහුලෝවාද සූත්‍රය

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

**“ඒවං පස්සං රාහුල, සුතවා අරිය සාවකෝ වක්ඛස්මිං නිබ්බන්දති,
රූපේසු නිබ්බන්දති, වක්ඛු විඤ්ඤාණෝ නිබ්බන්දති,
වක්ඛු සම්ඵස්සේ නිබ්බන්දති, යම්පිදං වක්ඛු සම්ඵස්ස පච්චයා උප්පජ්ජති,
වේදනාගතං සඤ්ඤාගතං, සංඛාරගතං විඤ්ඤාණාගතං,
තස්මිම්පි නිබ්බන්දති”**

“රාහුල, මෙසේ නුවණින් දක්නා ශ්‍රැතවත් ආයථී ශ්‍රාවකයා ඇසෙහි කළකිරෙයි. රූපයෙහි කළ කිරෙයි. වක්ඛු විඤ්ඤාණයෙහි කළ කිරෙයි. වක්ඛු ස්පර්ශයෙහි කළ කිරෙයි. වක්ඛු ස්පර්ශය නිසා උපදින යම් වේදනාවක්, සංඥාවක්, සංස්කාරයක්, විඤ්ඤාණයක් වේ නම් එහි ද කළකිරෙයි.”

කාරුණික පින්වතුනි,

ධර්ම ශ්‍රවණය කිරීම සඳහා සුදානම් වන ඔබ හැම දෙනාටම ජීවිත ගමනේ හැම සැනසිල්ලත්, ශාන්තියත්, ඒ වගේම උතුම් වතුරායථී සත්‍ය ධර්මය අවබෝධය පිණිසත් මේ ධර්මානුශාසනාව මහෝපකාරී වේවා! සි ස්වාමීන් වහන්සේ පළමු කොට මහත් වූ කරුණාවෙන් අධිෂ්ඨාන කරන්න කැමතියි.

නිමිදිරියේ ම සීලයෙන් කායික, වාචසික සංවරය ඇති කරගත් ඔබ සියළු දෙනා භාවනාව වැඩීමෙන් සමාධිය දියුණු කරගන්නට උත්සාහ කළා. ඔබේ සිත් හි සමාධිය වැඩුණා නම්, සමාධිය මැනවින් දියුණු වුණා නම්, ඔබට ම දැනෙනවා ඇති ඔබේ සිත මුල්වීමෙන් ඇස, කණ, නාසය, දිව,

ශරීරය, මන නම් වූ ඡඬි ඉන්ද්‍රියන් ඔස්සේ රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ, ධම්ම නම් වූ “ජ” ආරම්භයන් අරමුණු කර ගන්නා විට රාග, ද්වේශ, මෝහ ආදී කෙලෙස් වලින් මිදෙනවද? මිදී පවතිනවද? ඒවාට ඇලීමක්, බැඳීමක්, හසුචීමක් පවතිනවා දැයි ඔබට දැනෙනවා ඇති. එහෙත් පින්වතුන් ඔබ ඇලීම්, බැඳීම්, පවතිනවා නම් තරමක් හෝ—f: dal f: dalx - LfKa LfKa~ මොහොතක්, මොහොතක් පාසා මනාව සිහිය පිහිටුවා ගෙන කායානුපස්සනාවෙහි (කයෙහි ඉරියව් පැවැත්වීමෙහි) මනාව සිහිය පිහිටුවා ගන්න. ඒ වගේම විදීමෙහි මනාව සිහිය පිහිටුවා ගන්න. විදීම නම් ඇස ආදී ඉන්ද්‍රියයන්ගෙන්, රූප ආදී අරමුණු ගන්නා විට, (අරමුණු වනවිට) **සුඛ, දුක්ඛ, අදුක්ඛම සුඛ** යන මේ හැම අවස්ථාවන් මම මගේ යන දෘෂ්ඨියෙන්, ඇලීමෙන්, බැඳීමෙන් තොරව නිත පවත්වා ගැනීමේ සතියයි. (සිහියයි.)

සිතෙහි හටගන්නා රාග, දෝෂ, මෝහ ආදී කෙලෙස්, අරමුණ නිසා හටගන්න හේතු, ප්‍රත්‍යයක් ඇති වෙනවා නම් ඒ හේතු ප්‍රත්‍යයන්හි ආදීනව දැක, හේතු ප්‍රත්‍යයයෙන් හටගන්නා ඵලයෙහි ආදීනවය කල් ඇතිව තේරුම් අරගෙන, ඒ හේතු ප්‍රත්‍යයම හේතුවන, පරිසරය තේරුම් අරගෙන, ඒ හේතු ප්‍රත්‍යය හටගන්නත් හේතුවන දෑ මුල් කරගෙන, එය උප්පාද, හංග වශයෙන් ඇතිවී, නැතිවී යන බව දකින්න. අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනත්ත නම් වූ ත්‍රිලක්ෂණය මෙහෙහි කරන්න. එවිට සිතේ හටගන්නා වූ කෙලෙස් බැහැර වෙලා යනවා. ඉවත් වෙලා යනවා. තුනි වෙලා යනවා. ඒ වගේම පඤ්ච නිවරණ ධර්ම බැහැර කරන්න. සජ්න බොජ්ඣංග ධර්ම වඩන්න. නිරන්තරයෙන් සිහිය පවත්වා ගන්න.

මේ පඤ්ච නිවරණ ධර්ම ගැන අවදියෙන් සිටිමින් සතියේ පිහිටා සිටින අයට මේ පඤ්ච නිවරණ ධර්ම මැනවින් හඳුනාගන්න පුළුවනි. කෙලෙස් වලට හසුචෙන්න මත්තෙන් ඒවා හැඳිනගෙන අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත ත්‍රිලක්ෂණ ඔස්සේ උප්පාද, හංග වශයෙන් දකිමින් ඒවා බැහැර වෙන්නට සිත සකස් කර ගන්න පුළුවනි.

සිතෙහි පරිසරයත්, කයෙහි පරිසරයත් මනාව සකස් කර ගන්න පුළුවනි. පඤ්ච නිවරණ ධර්ම බැහැරවීමට සම්පජානාකාරීව පවතින්නේ එයයි. මෙසේ සම්පජානාකාරීව පැවතීමෙන් තව යමක් කළ යුතු වෙනවා. පින්වතුනි, පස සරුවට සකස් කර පලය වත්කර, නිරු ඵලීය වැටෙන්න සකස් කළාට එය සෑහෙන්නේ නැහැ. ඵලය හෙලන්නට තවත් යමක් කළ යුතු වෙනවා. ඒ තමයි සජ්න බොජ්ඣංග ධර්ම වැඩිය යුතුයි. පඤ්ච

නිවරණ ධර්ම තිබෙන තැන පස සරු නැහැ. මහස හොඳ පරිසරයක් නැහැ. කායික පැවැත්මෙහි නිවීමක් නැහැ. ඒ නිසයි පඤ්ච නිවරණ ධර්ම බැහැර කළේ. බැහැර කරන්න උත්සාහ ගන්නේ, අවදියෙන් සිටින්නේ.

මිළඟට සතිය, ධම්ම විවය, විරිය, පිති, පස්සද්ධි, සමාධි, උපේක්ඛා නම් වූ සප්ත බොජ්ඣංග ධර්ම වඩනවා. පස සකස් කර, වල් පැළෑටි, බැද්ද ඉවත් කර පණුවන්, කෘමීන් වැනි සතුන් ඉන් බැහැර කර, ඉන් අනතුරුව මනා වූ පැලයක් රෝපණය කරන්නා සේ සප්ත බොජ්ඣංග ධර්ම වඩනවා. සප්ත බොජ්ඣංග ධර්ම වචනයෙන් සඳහන් කර, සිතින් සිතුවා පමණක් මදි සතිය පවතින්න අවශ්‍යයි. සම්මා දිට්ඨිය තිබිය යුතුය. **සතිය, යෝනිසෝමනසිකාරය, අනුපස්සනා, සති සම්පජ්ඣකා, සම්පජානාකාරී** බව යන අවස්ථා ආරම්භ කර පිළිවෙලින් තිබෙන්න ඕන. නැවත නැවතත් කෘමීන් එයි. නැවත නැවතත් වල් පැළෑටි පැළවෙයි. නොදන්නා ලෙසින්, රෝගයක් ලෙසින් කොළයක් දෙකක් හරක් වෙන්න හදුවී.

පින්වතුන්ගේ අශ්‍රැතවත් හිතත් ඒ වගෙයි. සප්ත බොජ්ඣංග ධර්ම වඩන්න හදනවා. ඒ අවස්ථාවේ දී පඤ්ච නිවරණ ධර්ම කොතනින් හෝ මතු වෙන්න පුළුවන්. ඒ වගේමයි බොහොම පරිස්සමෙන් සිතිය කල්පනාව පවත්වාගෙන නොසිටියහොත් කොතනින් හෝ මේ පැළය විනාශ වෙන්න, ඒ වාගේම සරු පස නිසරු වෙන්න, මගක් යෙදුයිද දුන්නේ නැහැ. ඒ නිසා මනාව සිතිය පවත්වාගෙන සප්ත බොජ්ඣංග ධර්ම නැවත නැවතත් වඩන්න. සීලයෙන් කායික, වාචික සංවරය ඇති කරගෙන, සමාධිය දියුණු කරගෙන භාවනාව ඔස්සේ අප විසින් උත්සාහ ගත යුත්තේ එයයි.

පින්වතුන් ප්‍රඥා අවබෝධය අවශ්‍යයි. (සීල,සමාධි, ප්‍රඥා) ඒ සූත්‍ර අවබෝධයට හේතුවන උතුම් ධර්ම කොට්ඨාශයකුයි මෙතැන් පටන් අනුශාසනා කරන්න බලාපොරොත්තු වන්නේ. රාහුල, “**මෙසේ නුවණින් දක්නා ශ්‍රැතවත් ආයතී ශ්‍රාවකයා ඇසෙහි කළකිරෙනවා. වක්ඛු විඤ්ඤාණයෙහි කළකිරෙනවා. වක්ඛු ස්පර්ශයෙහි කළකිරෙනවා. වක්ඛු ස්පර්ශය හේතුවෙන් හටගත් යම් වේදනාවක්, සංඥාවක්, සංඛාරයක්, විඤ්ඤාණයක් වේද ඒවායෙහි කළකිරෙයි.**

මේ මා මාතෘකා කළ ධර්ම කොට්ඨාශයේ සරල අදහසයි. මේ ගාථා ධර්මය සඳහන් කරනු ලැබුවේ **මජ්ඣිම නිකායේ උපරිපණ්ණාසකයෙහි, සළායතන වග්ගයෙහි සඳහන් වූලොච්චාද සූත්‍රය ආශ්‍රයෙනුයි.** රාහුල ස්වාමීන්

වහන්සේ ආමන්ත්‍රණය කරමින් භාග්‍යවත් සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ උතුම් සූත්‍ර දේශනාව සිදු කරනු ලැබුවේ, පරමාර්ථ ධර්මය දැකීමත් සමාධිය දියුණු කරගෙන වතුරායතී සත්‍ය ධර්මය අවබෝධය පිණිසයි. ඒ නිසා පින්වත් ඔබ හැමදෙනාම මේ උතුම් වූ **වූලොච්චාද සූත්‍රය** ඇසුරින් දේශනා කරන, (පැහැදිලි කරන, විවරණය කරන) ධර්ම කොට්ඨාශය කෙරෙහි මනාව සිතිය පවත්වා ගන්න. මෙසේ සිතිය පවත්වා ගෙන, තමාගේම සිත දැකින විට මේ උතුම් ධර්ම කොට්ඨාශය තමන්ට කවර ආකාරයෙන් ගැලපේදැයි සිතා බලන්න.

පින්වතුන් මෙසේ සිතා බලන විට අරමුණක් තිබෙනවා. කුමක් වෙනුවෙන්ද? මේ දැනම කොටස විරාගය පිණිසයි. නොඇලීම පිණිසයි. ඇස ආදී ඉප්පියයන්ගෙන් රූපාදී අරමුණු ගන්නා විට මගේය, මම වෙමි, මගේ ආත්මය ස්ථිරයි, සදාකාලිකයි, පුද්ගලයෙක් යන හැඟීමෙන් බැහැරවී, මගේ නොවේ, මම නොවෙමි, මේ ආත්මය ස්ථිරයි, සදාකාලික නොවේ, මේ කය, මේ ජීවිතය ස්ථිර නොවේ, සැපයයි පෙනුණට සම්මුතිය තුළ එය දක් ගොඩක් බව දැන හඳුනා ගැනීම පිණිසයි. **විරාගය** නොඇලීම පිණිසයි. **නිරෝධය** නැති කිරීම පිණිසයි. ඒ වගේම **පටිනිස්සග්ගය** අත් හැරීම පිණිසයි. **උපසමාය** කෙලෙස් සංසිදුවන්න. (හිත හඩවන, හිතට කරදර කරන, හිතේ ගැටීම් ඇති කරන, දුක් ගෙන දෙන මේ කෙලෙස් සමනය කිරීම පිණිසයි.) ඒ වගේම **අභිඤ්ඤාය** නුවණ පහළ වෙන්න ඕන, ආශ්වාසය, ප්‍රශ්වාසයෙන් විදුර්ගනාව ආරම්භ කර හැම සිතුවිල්ලක් ඔස්සේ විඤ්ඤාණයේ ඇතිවන හටගන්නා සෑම අරමුණක්ම උප්පාද හංග ඔස්සේ දැකීන්හට ලැබීම අභිඤ්ඤාය යයි සඳහන් කළේ. නුවණ පහළ වීම යනුවෙන් මෙහි සඳහන් කළේ, විදුර්ගනා නුවණයි. එනම් අනිච්ච, දුක්ඛ, අනන්ත නම් වූ ත්‍රි ලක්ෂණය වැඩීමයි. **සම්බෝධය** නම් වූ උතුම් දුක්ඛ, සමුදය, නිරෝධ, මාර්ග නම් වූ උතුම් වතුරායතී සත්‍යය ධර්ම අවබෝධය ම අරමුණු කරගත යුතුයි. ඒ අරමුණෙන් බැහැර වූනොත් පින්වතුන් මග වරදිනවා. මේ ගමනේ මාර්ගය ඉලක්ක කොට පවතින්නේ, මේ ගමන් මාර්ගය එක එල්ලේම දිස්වන්නේ මේ වතුරායතී සත්‍ය ධර්මය මුල් කරගෙනයි. වතුරායතී සත්‍ය ධර්මය ඉලක්කයෙන් ඉවත් කර ගන්නොත් යන මාර්ගය නිවැරදි නැහැ. ඒ ගමන අපහසුයි. වතුරායතී සත්‍යය ධර්මය නම් සම්බෝධය, ඒ අවබෝධය තුළ නිබ්බාණය එනම් නිවනයි.

දිසී වූ සංසාර ගමනේ “**තණ්හා සංයෝජනානං සන්ධාවතං, සංසරතං දිසං රත්තං වො නික්ඛවේ දුක්ඛං පච්චන භූතං**”

දිගු කාලයක් පවා සසරට ඇඳ බැඳ තබා දුක් දීපු ඒ ගමනේ කෙළවර නිවීමයි. හැඩ වු ගමනේ නිවීම, දුක් විඳි ගමනේ නිවීම, එනම් තෘෂ්ණාව බැහැර කිරීමයි. **“වාන” නම් තෘෂ්ණාවයි. “නි” නම් බැහැර කිරීමයි.** (හැනි කිරීමයි) නි-වාන, නිබ්බාන යයි හැඳින්වුයේ ඒ අදහසයි. ඒ නිසා පින්වත් හැම දෙනාම කායික, වාචසික සංවරය තුළින් මනස සකස් කර ගන්න. සීලය, මනසට රැකවරණයක් කර ගන්න. කයින් සංවර වු විට එය මනසට හොඳ රැකවරණයක් වෙනවා. ඒ කෙලෙස් නිසා එයින් රැකවරණයත්, ඒ වාගේම වචනයෙන් සංවරයත් ඇති වුනාම, සිතට මනාව ආරක්ෂාවත්, රැකවරණයත් තිබෙනවා.

කෙලෙස් ගලාගෙන එන්න උදවු කරන කය, කෙලෙස් අල්ලා ගන්න උදවු කරන වචන දැන් බැහැර කරලා, ඉවත් කරලා, මනසට හොඳ ආවරණයක් තිබෙනවා. එහෙම නම් ඒ මනසින් සමාධිය දියුණු කරගෙන භාවනාව ඔස්සේ ඒ පුරුදු වු හිතට හැවෙන හැවතත් අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනන්ත ත්‍රි ලක්ෂණා ධර්මය මෙනෙහි කරන පුරුදු කරන මේ උතුම් සුභු දේශනාව පින්වත් ඔබ හැම දෙනාටම නිවනම අරමුණු වේවායි ස්වාමින් වහන්සේ මහත් වු කරුණාවෙන් අධීෂ්ඨාන කරනවා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ සැවැත් නුවර ජේතවනාරාමයේ වැඩ වාසය කරන අවස්ථාවක හුදෙකලාවක විවේකීව වෙසෙන බුදුරජාණන් වහන්සේට මෙබඳු අදහසක් පහළ වුණා. පින්වතුනේ, ශාන්තියෙන්, මහා කරුණාවෙන් තුන් ලෝකයේම දුකින් පෙළෙන හදවත් සුවපත් කළ බුදුරජාණන් වහන්සේට හුදෙකලා වෙන්හට වේලාවක් තිබුණා. විවේකීව ගත කරනවා.

ඔබටයි, මටයි, තුන් ලොවක් නොවේ, තමන්ගේ ලෝකය ගැනවත් අවදියෙන් ඉන්න වේලාවක් නැතිව හිත අවුල් වෙලා. කියා ගන්න බැරි තරම් මහා බරකින්, දුකකින් පිරිලා. මොනවා වෙලාද කියලා වේලාවකට හිතාගන්නවත් බැහැ කුමක් කෙරේ නම් අපි මේ අල්ලා ගෙනද?

පින්වතුනේ තුන්ලොවක් සනසාලන්න තරම් මහා කරුණා සමාපත්තියෙන් දවස ආරම්භ කළ බුදුරජාණන් වහන්සේ, යන්ත්‍ර සුභු වලින් නොවෙයි, සතර සෘද්ධි පාද වැඩුවත් බොහෝ විටක ඒ සෘද්ධි ප්‍රාතිහාර්යෙන් නොවෙයි කඳු ශිඛර තරණය කළේ පාගමනිනුයි. පා ගමනින් කෙත්ති නියරෙහි වැඩම කළේ. උන් වහන්සේ දානය වැළදුවේ ගල් ගුහාවෙහි, රුක්ඛ මුලයෙහි වැඩ සිටිමිනුයි. බුදුරජාණන් වහන්සේට හුදකලා වන්නට, (පටිසල්ලානය)

ධර්මය පැහැදිලි කරන්න අවස්ථාවක් තිබුණා. විවේකී මනසක් තිබුණා. පින්වතුනේ ඒ මනසට විවේකය ලැබුණේ පටිසල්ලානය නම් කායික හුදෙකලාව ඇති කරගන්න ලැබුණේ, උපාදානය නොකර ගැනීමට සිතේ ඇතිවුණු භාවිතා බව නිසයි.

ඔබත් දකින්න පින්වතුනේ, අපමණ වු වැඩ කොපමණ තිබුණත් අත් දෙකෙන් කළහැකි ප්‍රමාණයක් තිබෙනවා. ඔබට අත් දෙකෙන් කළහැකි ප්‍රමාණය ඔබ කරනවා. දෙපයින් ඇවිද ගිය හැකි යම් ප්‍රමාණය ඔබ ගමන් කරනවා. ඒ වුණාට කරගන්නට, දරාගන්නට බැරි තරම් ප්‍රමාණයක් සිතුවලි සමුදාය ඔස්සේ අල්ලාගෙන බැරි බර තිතේ දරාගෙන ඔළුව අවුල් වෙලා. විවේකයක් නැහැ. ඒ වාගේ ම හුදෙකලා වන්නට තරම් අවස්ථාවක් නැත යනු, නිතෙන් අල්ලා ගත් දේ අප්‍රමාණයි. (අත් දෙකෙන් අල්ලා ගන්න පුළුවන් එක්කරා ප්‍රමාණයයි.) මොන තරම් දෙපයින් දුර යන්න හැදවත් දුවගෙන යන්න පුළුවන් දුර සීමිතයි. නමුත් සීමා රහිතයි. (සීමාවක් නැහැ) මේ හිතෙන් අල්ලා ගත් දේවල් අප්‍රමාණයි. කළ නොහැකි දේ රාග, ද්වේෂ, මෝහ ඔස්සේ සිතින් අල්ලා ගෙන මනස අවුල් වෙලා. උද්ධච්ච - කුක්කුච්ච නොසන්සුන් වු මනසක් පසුතැවීම සමග දුකට පත්වෙලා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ කය මුල්කරගත් ලෝකය පිළිබඳ දේශනා කළා.

“ඉමස්මිංයේව ව්‍යාමමත්තේ කල්ලේබ්බේ සසඤ්ඤිමිහි සමනකේ ලෝකඤ්ච පඤ්ඤාපේමි, ලෝක සමුදයඤ්ච, ලෝක නිරෝධඤ්ච, ලෝක නිරෝධ ගාමිහිඤ්ච පටිපදං”

“සඤ්ඤා සහිත වු සිත සහිත වු බඹයක් පමණ වු මෙම ශරීරයෙහිම ලෝකය ඇත. ලෝක සමුදය හෙවත් හටගැනීමක් ඇත. ලෝක නිරෝධය හෙවත් නැතිකිරීමත් ඇත. ලෝක නිරෝධගාමිණී ප්‍රතිපදාවත් ඇත.”

මෙමගින් පැහැදිලි වන්නේ වතුරාථය සත්‍ය නම් වු පරමාර්ථ ධර්ම අපෙන් ඉතා ඈත ලෝකයක ඇති දෙයක් නොව අප කෙරෙහිම ඇත්තා වු ධර්ම කොටස් හතරකි. එනමුත් පරමාර්ථ ධර්මය අවබෝධ කරගන්නට උත්සාහ නොකරන, ආභාවිත සිත් ඇත්තෙකුට, තමාගේ බඹයක් පමණ වු ශරීර නැමති ලෝකයේම ඇති දුක, හටගැනීම, නැතිකිරීම සහ දුක නැති කිරීමේ මාර්ගය දැක ගැනීමට අපහසු වනු ඇත.

- දක්බංච - ඒ දුක දැකින්තේ නෑ
- දක්බ සමුදයංච - ඒ දුක් හට ගැනීම දැකින්තේ නෑ
- දක්බ නිරෝධංච - ඒ දුක් නිදහස් වීම දැකින්තේ නෑ
- දක්බ නිරෝධංච } - ඒ දුකින් නිදහස් වීමේ ගමන් මාර්ගය දැකින්තේ නෑ.
- ගාමිණී පටිපදංච }

ඔබේ අපේ වචනයෙන් නම් හුදෙකලාවෙන්න වේලාවක් නැහැ. විවේකයක් නැහැ. පටිසල්ලානය නැහැ. ඒ නිසා ඔළුව අවුල් වෙලා. සිහිය පවත්වා ගැනීම අපහසුයි. මේ වදන් පෙළ ඔස්සේ දුක් විදීමේ මග තව තවත් දීර්ඝ වෙලා. දුක් විදින මාර්ගයට ළංවෙලා. ඒ නිසා සමාධියට ළංවන්න. සිත සමාධියට ළං කර ගැනීමෙන්, ඔබ සීලයෙහි පිහිටා පවත්වා ගෙන කයින්, භාවනාවෙන්, සමාධිය දියුණු කරගෙන හට ගත් මනස තුළ ප්‍රඥාව ඇති කරගන්න. ප්‍රඥා ආලෝකයෙන්, ලෝකය නම් වූ බලයක් පමණ වූ මේ ශරීර කුඩුවේ පවත්නා දුක දැකන්න. දුක දැක හඬන්න නොවේ. (ඇයි අප ඉපදුනේ, මොන කරුණකටද කියලා හඬන්න නොවේ.) කමීය නිසා සංස්කාර හටගන්නා. මේ සංඛාර නම් වූ කථිම ශක්තියයි. ඒ නිසා ඔබ නොදන්නවා නොවේ. මේ හඬන්න හදන්නේ තවත් කථිම රැස් කර ගන්නයි.

මොන කරුණකට ද ඉපදුණේ, මොන කරුණකටද දුක් විදින්නේ, ඇයි මෙහෙම වුණේ කියන මේ වදන් පෙළ තුළ ගැබ්වෙලා පවතින්නේ ආශාව, ඇලීම, එනම් රාගය. ගැටීම එනම් ද්වේශය. මේ ආශාව, ආලය බැඳීම නිසා දිරාගෙන යන සිරුර දෙස දැකින්තේ අමනාපයෙන්. දිරාගෙන යන ඇස ආදී ඉඳිගයන් දෙස බලන්නේ අමනාපයෙන්. මේ අමනාපයන් සියල්ලම ආශාවෙහි, ඇලීමෙහි, අල්ලා ගැනීමේ ඵලයයි. ඒ නිසා දුක දැකින්තේ හඬන්න නොවේ. දුකින් නිදහස් වෙන්නයි. **තමා තුළම පවතින දුක දැකන්න. ඒ වගේම දුකට හේතුව දැකන්න. දුකින් මිදීම දැකන්න. ශරීරය නම් මේ ලෝකයයි. ලෝකය නම් සිතයි. ඉන් මිදීම දැකන්න. මිදීමේ මාර්ගය දැකන්න. එනම් දක්බ, සමුදය, නිරෝධ, මාර්ග නම් වූ මේ චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය තමා තුළම පවත්නා බව දැකන්න.**

“අප්ප්‍රේමය කිව්වං ආතප්පං - අක්ඛාතාරො තථාගතා”

බුදුරජාණන් වහන්සේලා මාර්ගය පෙන්වා දෙනවා පමණයි. තම තමන් විසිනුයි මේ මාර්ගයෙහි ගමන් කළ යුත්තේ. තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ හුදෙකලාව වැඩ සිටින බව, විවේකීව වැඩ සිටින බව ඔබ සියළු දෙනාටම පැහැදිලි කරන්නයි ඒ වදන් පෙළ මා අනුශාසනා කළේ.

අපට පටිසල්ලානය අවශ්‍යයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ පවා පටිසල්ලානය නම් වූ හුදෙකලාව ලැබුවා නම්, බුදුරජාණන් වහන්සේට පවා විවේකයක් තිබුණා නම් මට හුදෙකලා වන්නට වෙලාවක් නැහැ කියලා කෙසේ නම් පවසන්නද? පින්වතුනේ, රාග, දෝෂ, මෝහයන්ට හසුවෙලා, යම් කෙනෙක් හිතන්න පුළුවනි, කාගෙහුත් අතවෙලා, බලාගත් අත බලාගෙන, සිතිවිලි වලටම ඉඩදීලා සිටීම හුදෙකලාවීම යනුවෙන් අදහස් කරන්නේ කියලා. තරුණ දුවේ, පුතේ, ඒ අදහස රාග, දෝෂ, මෝහයන්ට බරයි. මේ අනුශාසනා කරන්නේ එවැනි හුදෙකලාවක් නොවෙයි. රාග, දෝෂ, මෝහයන්ගෙන් සමනය වූ, රාග, දෝෂ, මෝහයන්ගෙන් බැහැර වූ, නිකෙලෙස් සිතක් ඇති වන පරිසරයකි. මේ “හුදෙකලාව” යයි අදහස් කරන්නේ සුන්දර වූ කුසුම, එනම් ආශ්වාසය, ප්‍රශ්වාසය ඔස්සේ දහම දැකන්න පුළුවනි නම් (මේ “සුන්දර” යන වචනය කාම වචනයක් නොවේ) මනසින් විවේකය ලැබීමයි. අපත් හුදෙකලා වෙමු. **“සුන්දර ගමන් ඇති”** (සුගත) තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ ගේ මාර්ගය නිකෙලෙස් වූ ගමන් මාර්ගයයි.

හුදෙකලා වූ බුදුරජාණන් වහන්සේ විවේකීව වැඩ සිටින්නේ උන්වහන්සේ මෙසේ කල්පනා කරනවා. **“රාහුලයන්ට විමුක්තිය උදාවීම හෙවත් මේර්මට නිතවු ධර්මයෝ පැසී තිබෙනවා. මා විසින් රාහුල කෙලෙස් ප්‍රභාණය පිණිස හික්ම වන්නේ නම් මැනව්”** සිද්ධාර්ථ කුමාරයාණන් මුළු ලෝකයටම බුදු පියාණන් කෙනෙක් වෙලා ශාන්තිය උදාකර දෙන්න ගිහි ගෙයින් නික්මුණා, අතිනිෂ්ක්‍රමණය කළා. මුළු ලෝකයට ම බුදු පියාණන් වහන්සේ නමක් ලෙසින් තම පුතණුවන් එයට ඇතුළත් කොට පැවිදි වූ රාහුල ස්වාමීන් වහන්සේට ද විමුක්තිය ලබා දෙන්නටයි මේ උත්සාහ දරන්නේ.

පින්වතුනේ, ගෘහස්ථ ජීවිතයක ඔබට සිහිපත් කළ යුතු යමක් තිබෙනවා. ඔබ නිසා මෙලොවට බිහිවූ දරුවෝ, ඔබව මෙලොවට බිහි කළ දෙමව්පියෝ, එකම පවුලක එකම අම්මාගෙ කුසින් හැඳී වැඩී පෝෂණය වූ සොයුරු, සොයුරියන් මේ ආදීන් පිළිබඳව විරාගී මනසකින්, එනම් නොඇලුණු මනසකින් මෙහෙහි කරන්න. කළ්‍යාණ මිත්‍ර ස්වභාවයෙන් ඔබ ලද දහම, ඔබ ලද අත්දැකීම්, සමාධිය තුළින් ඒ සැවොම එනනට කැඳවාගෙන එන්න.

දීර්ඝ වූ සංසාර ගමනේ බොහෝ කාලයක් පුංචි රාහුල පැමිණියා. බොහෝ කාලයක් අතේ එල්ලිලා පැමිණියා. දීර්ඝ වූ සංසාර ගමනේ “පුතේ, පුතේ” කියලා කථා කළා. “පියාණනි, පියාණනි” යනුවෙන් කථා කළා. මේ සංසාර ගමනේ, බුදු බව පතා පැමිණි ගමනේ කිසි දිනක කරදරයක්

කළේ නැහැ. එදා පවා (වෙස්සන්තර ජාතකයේදී) දන් දන්නු අවස්ථාවේදී පවා ඒ පියා කෙරෙහි කිසි විටෙකත් අමනාපයක් ඇතිකර ගත්තේ නැහැ. බුදු බවට උපකාරී වෙන්න පියාණන් වහන්සේට මහෝපකාරී වූ මේ පුතා (පුංචි රාහුල කුමාරයා) හිවන් මගට ළංවන ගමනේ රාහුල කෙනෙක් වුණාට බන්ධනයක් වුණාට, සැබෑවට ම බන්ධනයක් වුණේ නැහැ. ගමනට බන්ධනයක් වේවි කියලා සිතුවාට කවදාවත් බන්ධනයක් වුණේ නැහැ. “ඔබේ අතේ ඇඟිලි වල එල්ලී ගෙන දායාදය ඉල්ලා ගෙන ආවේ බන්ධනයක් වෙන්න නොවෙයි. පියාණනි, ඒ සජ්ජ ආයඪී ධනය ඉල්ලා ගෙනයි එදා ආරාමයට පැමිණායේ.”

සසර ගමනේ පටන් පුනඤ්ඤ කෙනෙක් ලෙසින්, බෝධිය ලබන්න උදවු උපකාර වූ කිසි දිනක ඒ මගට බාධාවක් නොවුණු ඒ රාහුල කුමාරයා අද රාහුල ස්වාමීන් වහන්සේ ලෙසින් හුදෙකලාව වැඩ සිටිනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේට පෙනෙනවා. දැන් විමුක්තිය උදාවීමට, මේරීමට හිත වූ ධර්මයන් මැනවින් පැසී තිබෙනවා. අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනන්ත නම් ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මයෝ දකින්නට හිත සකස් වී තිබෙනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ කල්පනා කරනවා, කෙලෙස් පුහාණය පිණිස හික්මවීමට දැන් නම් ඉතාම සුදුසු වෙලාවයි. රාහුලගෙ හිත හික්මවන්න, කය හික්මවන්න නොවෙයි, වචනය හික්මවන්න නොවෙයි. සිතේ හටගන්න කෙලෙස් ඉවත් කරලා මේ දීර්ඝ වූ සංසාර ගමනේ එකට ගමන් කරද්දී දුක් විදී මේ විකද්දුණාය (ඒ කෙලෙස් මග) ඉවත් කරන්න හොඳම වෙලාවයි. දැන් සිත පැසී තිබෙනවා. මෝරා තිබෙනවා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ උදය වරුවෙහි සැවැත් නුවර පිඬු පිණිස හැසිරිලා සවස් වරුවෙහි පිණ්ඩ පානයෙන් වැලකී රාහුල තෙරුන් වහන්සේට ආමන්ත්‍රණය කළා. රාහුල, හිඳින්නට පත්කඩය රැගෙන අපි අන්ධ වනයට වැඩම කරමු. වනය නමින් අන්ධ වුවත්, ආලෝකය පතුරාදුන්, (බොහෝ පෘථග්ජන ස්වාමීන් වහන්සේලාට අරහත් බෝධිය ලබන්න කෙලෙස් වලින් බැහැර වී නිකෙලෙස් බවට පත් කරන්න ප්‍රඥාලෝකය ලබාදුන් වනයයි) සැබෑවට ම අර්ථයෙන් නම් ආලෝකමත් වනයයි. ඒ අන්ධ වනයට බුදුරජාණන් වහන්සේ, රාහුල ස්වාමීන් වහන්සේ හා සමගින් වැඩම කරනවා.

වුල රාහුලෝවාද සූත්‍රය මජ්ඣිම නිකායේ පැහැදිලි කරනවා. අද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ආයුෂ්මත් රාහුල තෙරුන්ට උතුම් වූ ධර්මයක් දේශනා කරයි යන හැඟීමෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පිටු පසින් බොහෝ සමයක් දෘෂ්ඨික දෙවියෝ ගමන් කරනවා.

පින්වතුනේ, දහමින් සුවපත් වෙන්න ඔබේ සිත සනසවන්න, මේ දහම කොට්ඨාශය මා පැහැදිලි කරන්නේ. ඔබගේ යම් වූ ඥාති මිත්‍රාදීන් වෙත් නම්, යම් පින්වතුන්ගේ දෙමව්පියෝ වෙන්නම්, මෙහෙහි කරන්න. තුණුරුවන් වෙත ළංවූ සිත සමාධියට පත්වූ පිරිසක් නම් ඒ හැම සුගතිගාමී වෙලානම් සමයක් දෘෂ්ඨිකයි. ඒ ඇත්තෝ අරහත් බෝධියට පත් නොවී සිටියානම් සමයක් දෘෂ්ඨිකයි. පින්වතනි, සමයක්දෘෂ්ඨික දෙවියන් බවට පත් ඔබේ ඥාතීන්, ඔබ හා සමගින් ගමන් කර, ලෝකයට ශාන්තිය උදා කළ බුදු උතුමකුගේ බුදු උපත, සම්මා සම්බුද්ධත්වය, පරිනිර්වාණය, සිදුවූ අද වැනි දවසක දහම සොයාගෙන පැමිණි ගමනේ ධර්ම ශ්‍රවණය කරමින් මේ ආකාශ තලේ වැඩ සිටින්නට පුළුවනි. ජීවත්ව සිටි කාලයේ ඔබට කටාකල “ලොකු දුවේ, ලොකු පුතේ, පොඩි දුවේ, පොඩි පුතේ” කියලා ඒ දෙමව්පියෝ සමයක් දෘෂ්ඨික නම්, ඔබ හා සමගින් ගමන්කර, මේ පුණ්‍ය භූමිය සිසාරා පරිසරයේ වැඩ සිටිමින් ධර්මය ශ්‍රවණය කරාවී. මේ සූත්‍ර දේශනාවේ සඳහන් වන්නේ, භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ පිටුපසින් ගමන් කළේ මේ උතුම් ධර්මය ශ්‍රවණය කරන්නයි.

රාහුල ස්වාමීන් වහන්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේට රුකක් මුල ආසනයක් පිළියෙල කළා. බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩ සිටියා. රැගෙන ආ පත්කඩය බිම ඇතිරූ රාහුල ස්වාමීන් වහන්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේට වන්දනා කර එකත්පසෙක වැඩ සිටියා. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රාහුල ස්වාමීන් වහන්සේට මෙසේ ආමන්ත්‍රණය කරනවා. සූත්‍ර දේශනාවේ ආමන්ත්‍රණය “රාහුල” යනුවෙනි.

පින්වතුනේ, මේ ස්වාමීන් වහන්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ උතුම් දහමින් කරන ආමන්ත්‍රණය ඔබටයි. වැඩිහිටි මෘණියනි, පියාණනි, තරුණා දුවේ, පුතේ මේ ආරාධනය මේ ආමන්ත්‍රණය ඔබටයි. ඔබට ආමන්ත්‍රණය කරන බව මේ සූත්‍ර දේශනාව ඔස්සේ ඔබේ සිතට දැනෙන්න ඕන.

“රාහුල කුමක් සිතන්නේද? ඇස නිත්‍ය හෝ අනිත්‍යද?”

මව්තුමියනි, පියාණනි, දුවේ, පුතේ, කරුණාවන්ත සොහොයුරාණනි, සොහොයුරියනි, ඔබ කුමක් සිතන්නේද?

ඇස නිත්‍ය හෝ අනිත්‍යද? රාහුල ස්වාමීන් වහන්සේ පිළිතුරු දෙනවා, ඔබත් එලෙසම පිළිතුරු දෙනවද?

“ස්වාමීනි ඇස අනිත්‍යයි.”

“යමක් අනිත්‍ය නම් එය දුක හෝ සැපද?”

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රාහුල ස්වාමීන් වහන්සේගෙන් ප්‍රශ්න කරනවා බුදුරජාණන් වහන්සේගේ මග ශාස්තෘත්වය නඩාගෙන මා ඔබගෙන් ප්‍රශ්න කරනවා. මැණියනි, පියාණනි, සොහොයුරාණනි, සොහොයුරියනි, දුවේ, පුත්, “යමක් අනිත්‍ය නම් එය දුක් පිණිසද? එය සැප පිණිසද? ඔබේ පිළිතුර වන්නේ නම් ස්වාමීනි දුක් සහගතයි. සාධු සාධු යි ඔබට සමාධිය වැඩෙනවා.

යමක් අනිත්‍ය නම් වෙනස් වන ස්වභාවයක් ඇත්තේ නම් එය මාගේය, මම වෙමි, එය මගේ ආත්මය යයි තදින් අල්ලා ගන්නට පුළුවනිද?

පින්වතුනේ, ඔබ බොහෝ දෙනෙකුට මේ වදන් පෙළ හුරුයි. යමක් අනිත්‍ය නම් එහි වෙනස්වන ස්වභාවයක් ඇත්තේ නම් “යද නිව්වං තං දුක්ඛං” යමක් අනිත්‍ය නම් එහි පවත්නේ දුකකි. එහෙම දුකක් පවතිනවා නම් “යං දුක්ඛං තදනත්තා” එය ස්ථිර ආත්මයක් නොවේ. ස්ථිර යමක් නොවේ. (නේතං මම, නේසෝ හමස්මි, නමේසෝ අත්තා) මගේය, මම වෙමි, ආත්මය යන අදහස “ඒතං මම, ඒසෝ හමස්මි, ඒ සෝ මේ අත්තා”

බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රශ්න කළේ රාහුල ස්වාමීන් වහන්සේගෙන්, රාහුල යමක් අනිත්‍ය නම්, වෙනස්වන ස්වභාවයක් ඇත්තේ නම්, එය මගේය එය මම වෙමි, එය මගේ ආත්මය යයි තදින් අල්ලා ගන්න (තෘෂ්ණාවෙන්) පුළුවන්ද? ඔබට හිතීන් අල්ලා ගන්න පුළුවන්ද? හිතීන් තදින් අල්ලා ගත්තොත්, අන් දෙකෙහුත් තදින් අල්ලා ගන්න හදාවි. සිතීන් තදින් අල්ලා ගත්තේ නැත්නම් අත බුරුල් වෙයි. අල්ලා ගෙන නැහැ. පිවිතයේ පැවැත්ම පිණිස මේ අවබෝධයයි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ආරාධනා කරනවා. රාහුල ස්වාමීන් වහන්සේ අනුශාසනා කරනවා.

“භාග්‍යවතුන් වහන්ස, එසේ අල්ලා ගැනීම වශයෙන් බැඳීම සුදුසු නොවේ.”

පින්වතුනේ ඒ අදහස ඔබට පැහැදිලි ද? නැවතත් ස්වාමීන් වහන්සේ ඔබට ආරාධනා කරනවා, තරුණ දුවේ, පුත්, වැඩිහිටි ඇත්තනි, යමක් හිතන්න අවශ්‍ය නම් මේ දහම් කොටස නැවතත් මෙනෙහි කරන්න.

නැවතත් අපි ආරම්භය සඳහන් කළොත් “රාහුල කුමක් සිතන්නේද? ඇස නිත්‍ය හෝ අනිත්‍යද?”

ඇයි පින්වතුනි, මේ ඇසට මුලින් ආරාධනා කරන්න හිතන්නේ, ලෝකය දකින්නේ ඇස මුල් කරගෙනයි. ගුණාබර දෛවපියයන් දුරුවන්ට කියන්නේ “දුවේ, පුත්, නුඹ මගේ ඇස් දෙක වගේ කියලයි. මොනවා නැති වුනත් කමක් නැහැ. ඇස් දෙක නම් නැතිවෙන්න එපා කියලයි. ඔබේ පිවිතයේ යම් යම් දේවල් නැතිවු විට ඇස් දෙක නැති වුණා වගේ කියලා” සමහර ඇත්තෝ පවසන්නේ මේ ඉන්ද්‍රිය එනම් වක්ඛ ඉන්ද්‍රිය ඒ තරමට ම වටින නිසයි. ඒ නිසයි බුදුරජාණන් වහන්සේ මුලින් ම ආරාධනා කරන්නේ ඇස ගැන මෙලෙසින් සිතන්න. “රාහුල කුමක්ද නිතන්නේ? ඇස නිත්‍යද? අනිත්‍යද?”

“ඔබත් විමසන්න තමාගෙන් ම මගේ ඇස නිත්‍යද? අනිත්‍යද?”

මේ ආරාධනාව පින්වතුනේ හිමිදිරි පාන්දර භාවනාවෙන්, සමාධියෙන් දියුණු කරගත් අවබෝධයෙනුයි විමසිය යුත්තේ.

ආශ්‍රැතවත් පෘථග්ජන සිතක “මේ මගේ ඇස”, “මගේ පියකරු ඇස, ඒ ඇස මගේ ලෝකයයි, ඒ දෙස බලාගෙන ඉන්න පුළුවන්” මේ ආදි ලෙසින් සිතන රාගී ඇස නොවෙයි. ද්‍රෝෂ සහගත ඇස නොවෙයි. මෝහයෙන් පිරුණු ඇස නොවෙයි.

එසේ නම් මේ ඇස කුමන ඇසක්ද? විරාගී ඇසයි. විත ද්‍රෝෂ ඇසයි. විත මෝහ ඇසයි. රාග, ද්‍රෝෂ, මෝහ ඔස්සේ කිසිවකට නොඇලෙන ඇස එයයි. විතරාගී ඇස කිසිවක් නිසා නොගැටෙන ඇස, එයයි විත ද්‍රෝෂ ඇස. කිසිවක් මගේ මගේ යයි කියා සදාකාලිකයි කියා නොඅල්ලා ගන්නා ඇස, ඒ තමයි විතමෝහ ඇස. ඒ ඇස ගැනයි ඔබ පිළිතුරු දෙන්න ඕන.

දැන් ඔබ කියන්න, කුමක් සිතන්නේද? ඇස නිත්‍යද? අනිත්‍යද? ඔබට ඒ අධ්‍යාත්මික ඇස මතකයට නගා ගෙන පියවි ඇස ගැන ඔබ දැන් සඳහන් කරනවා. ඇස නිත්‍යද? අනිත්‍යද? කියන අදහසට අනිත්‍යයි. යනුවෙන් අධ්‍යාත්මික ඇස මතක් කරගෙන පියවි ඇස පිළිතුරු දෙනවා. අනිත්‍යයි. හොඳටම පැහැදිලියි. වඩාත්ම සමාධිය හොඳින් වැඩෙන යමක් අනිත්‍ය නම් යමක් වෙනස් වෙනවා නම් එය දුකක්ද? සැපක්ද? වෙනස් වෙන්න එපා, දාලා යන්න එපා, අතහරින්න ඒකා, මම හිත දේ වෙනස් වෙන්න එපා,

මගේ බලාපොරොත්තු කඩ වෙන්න එපා. "මේ සියල්ලේම අදහස කුමක්ද? වෙනස් වීම පිළිගන්න කැමති නැති බවයි. වෙනස්වීම, දකින්න කැමති නැති බවයි. යමක් අහිතය නම් වෙනස් වනවා නම් එය දකින්නද? සැපයන්නද? එය දකියි. මේ ඇස නිසා සසර ගමන පුරාම ඇඬුවා. රූප බල බලා රූප ගංගාවක ගිලෙමින්, නැවතත් හිත උඩට මතු වෙමින්, උඩට පැමිණි හැම වෙලාවකම නැවතත් අල්ලාගෙන රූපය නිසා, සතර අපායටම ගිලුණා. කර්ම දෝෂය අවසන් වී නැවතත් උඩට පැමිණියා. ඒ උඩට පැමිණි අවස්ථාවේත් කළේ ඇස් දෙකෙන්ම අල්ලා ගැනීමයි. එහෙම දකින්න බැරි වුණා නම් මෙහෙමවත් දකින්න කියලා. ඇසෙන් පමණක් නොවෙයි, දකින්න බැරි නම් කණින් අහන්න වත්, අහන්න බැරි නම් දැනෙන්නවත්, දැනෙන්න බැරිනම් ස්පර්ශයෙන්වත්, අඩුම තරම් හිත හිතා ඉන්න පුළුවන් නම් මනසින්, මේ ලෙසින් රූප ගංගාවක, ශබ්ද ගංගාවක, ආක්ෂාණ ගංගාවක, රස ගංගාවක, ස්පර්ශ ගංගාවක, සිතුවිලි ගංගාවක, ගිලි ගිලි, කිමිදි කිමිදි ගොඩට එමින් කළේ මේ දැකට ම ඇලීමයි. වෙනස් වන වස්තු නිසා රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ, ධර්ම (සිතුවිලි) නිසා අවසානයේදී හැඬුවා. මට මොකද වුණෝ කියලා හැඬුවා. ඇයි මෙහෙම දාලා යන්නේ කියලා හැඬුවා. ඇයි මේ වෙනස් වෙන්නේ, අපි හමුවුනේ මොකටද කියලා හැඬුවා. කවුරු වෙනස් වෙලා ගියත් දුවේ, පුනේ නුඹලා ඇයි වෙනස් වන්නේ කියලා හැඬුවා. ඇයි අපට ප්‍රංභාවන්නේ කියලා හැඬුවා. සිතීන් පවා හැඬුවා.

මේ ආදී ලෙසින් බොහෝ දේවල් ගැන මේ අහිතය වූ, වෙනස්වූ ඉපිදියයන් මුල් කරගෙනයි මේ දැකට පත්වුණෝ. ආධ්‍යාත්මය දියුණු කර ගෙන, සමාධිය දියුණු කරගෙන, ප්‍රඥාව දකින්න.

එසේ නම් යමක් අහිතය නම් එය දකින්නද? සැපයන්නද? හැඳවීමට එය දුක් සහගතයි. ඉතාම පැහැදිලියි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ නැවතත් අවසානයේ ප්‍රශ්න කළේ "රාහුල, යමක් අහිතය නම්, වෙනස් වනවා නම්, එය මගේ කියලා, මම වෙමි කියලා, මගේ ආත්මය යි කියලා හිතීන් තදින් අල්ලා ගන්න පුළුවන්ද?"

වෙනස් වන දේවල් හැඳවීමට වෙනස් වෙනවා. රවටන්න හදන දෙයක් නොවෙයි. මට පෙනුණාට වෙනස් වෙනවා කියලා, මම හිතන්නේ නෑ වෙනස් වෙනවා කියලා. මහා සුඤ්ඤාන සුත්‍රය බුදුරජාණන් වහන්සේ ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට අනුශාසනා කරනවා,

"නාහං ආනන්ද ඒකරූපමිපි සමනුපස්සාමි, යත්ථාහි රත්තස්ස රූපස්ස විපරිනාමඤ්ඤානානවා උප්පජ්ජෙය්‍යං, සෝක පරිදේව දුක්ඛ දෝමනස්සු පායාකා"

"ආනන්ද, යම් රූපයක රාගයෙන් ඇලුණු ගැලුණු අයෙකුට, එම රූපය වෙනස්වෙන විට නෂ්ඨ වීමට සෝක, සන්තාප, දුක් දොම්නස්, තැවීම් හුපදින්ගේ යයි පැවසිය හැකි කිසිදු රූපයක් හෝ ශරීරයක් නුවණැසින් මම නොදකිමි."

ආනන්ද මේ දීර්ඝ වූ සංසාර ගමනේ මම සොයාගෙන ගියා, මම සෙව්වා, වෙනස් නොවන ස්වභාවයේ එක ම රූපයක්වත් මම දුටුවේ නැහැ. ආනන්ද. හැම දෙයක්ම විපරිනාමයට පත්වෙන දෙයක් වෙනස් නොවන කිසිම දෙයක් හටගන්නේ නැහැ. ආනන්ද දීර්ඝ වූ සංසාරේ මා සොයා බැලුවා. ඒ ලද අත්දැකීමෙන් ඔබට අනුශාසනා කරන්නේ.

පින්වතුනේ තවත් කුමක් ගැන අප සොයා බලන්නද? ධර්ම විචයෙන් විමසිය යුතුයි. නමුත් මේ තරම් ආශ්චය්‍යමත් වූ ශ්‍රී සද්ධර්මය, මහත් වූ අවබෝධයෙන් යුතුව දේශනා කරන බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මය අපි කුමක් නිසා නම් නො අසා සිටින්නද? සමාධිය නොවඩා සිටින්නද? පින්වතුනි, සියල්ල වෙනස් වෙනවා. ඇසෙන් දකින ඒ රූපය හැඳවීමට ම වෙනස් වෙනවා. වෙනස් නොවන දෙයක් ලෝකයේ සැබෑවට ම නැහැ. සවිඤ්ඤාණක අවිඤ්ඤාණක සෑම වස්තුවක්ම මොහොතක්, මොහොතක් පාසා වෙනස් වෙනවා. එසේ නම්, ඒ සියල්ලම වෙනස්වන ස්වභාවයේ නම් කොහොම නම්, කෙසේ නම් මගේ, මම වෙමි, මගේ ආත්මය ලෙසින් තදින් හිතීන් අල්ලා ගන්නද? හැම දෙයම වෙනස් වෙනවා. ඒ වෙනස් වීම ඇතිවූ නිසා තමයි අපත් වුණෝ. ඒ වෙනස්වීම නිසා තමයි ඉවත්වන්නේ. ඒ වෙනස්වීම නිසා තමයි අත්හරින්නේ. ඒ වෙනස් වන අහිතයාවය නිසා තමයි දිරාගෙන යන්නේ.

මේ ආකාරයට තමන්ගේ ශරීරයේ පටන් ගෘහස්ථ ජීවිතයේ ස්වාමියා, බිරිඳ, දෙමාපියෝ, දරුවෝ, සොයුරු, සොයුරියන් ලෙන්ගතු අය අවිඤ්ඤාණක වුවත් ගත කොළ, ගේ-දොර ආදී සියල්ලම වෙනස් වෙනවා. මේ වෙනස් වන දේවල් මගේ, මම වෙමි, මගේ ආත්මය, සදාකාලිකයි කියලා කෙසේ නම් සිතන්නද? එසේ සිතීන් තදින් අල්ලා ගන්න පුළුවන්ද?

පින්වතුනේ සමාධියෙන් දැනෙනවද තදින් අල්ලා ගෙන සිටින බව. ඔබ නැතුව මට බැහැ, මේ දේවල් නැතුව බැහැ, දුවේ පුනේ නුඹලා නැතිව

බැහැර, තරුණ අම්මා කෙනෙක් නම්, පියාණන් කෙනෙක් නම්, මගේ දුවේ, පුතේ නුඹ නැතිව එකම රාත්‍රියක් වත් ගත කරන්නේ කොහොමද? ඒ වාගේම පිටින ගමන පුරා තදින් අල්ලා ගෙන එකතු කරගත් දේවල්, කොහොමද අනුන්ට අයිති වෙන්න දෙන්නේ. ජීවිත ගමනේදී කෑමක්, බීමක්වත් නොමැතිව, නිදිමරා ගෙන සොයා ගත් දේවල් තව කෙනෙක් උදුරා ගන්නා නම් කොහොමද බලාගෙන ඉන්නේ, මේවා දාලා යන්නේ කොහොමද? මේ හැම දෙයක්ම තදින් අල්ලාගෙන. එසේ නම් මේ ස්වාමියා - බිරිද, දෙමව්පියෝ, දුව-පුතා, වෙනුවෙන් අකාරුණික වෙන්න කරන ආරාධනාවක් නොවෙයි. යුතුකම් ඉටු කරන්න.

බුදුරජාණන් වහන්සේ පුංචි රාහුලට මාගීය පෙන්වා දෙනවා. ඒ අදහස් ඔස්සේ ඔබත්, දුව, පුතා, ලෙන්ගතු සොයුරු, සොයුරියන් වුනත්, ගේ-දොර, ධන-ධාන්‍ය වුනත්, කාටවත් ගන්න බෑ. කවුරුත් දන්නේ නෑ කියලා කොතනක තැන්පත් කළත් ඒවාට තදින් බැඳෙන්න එපා. මේ සියල්ලම අනිත්‍යයි. වෙනස් වෙලා යනවා. ඒ **අනිත්‍යවූ වෙනස් වන දෙය තදින් අල්ලා ගැනීම සුදුසුද? එය නුසුදුසුයි. එසේ කිරීමට පුළුවන් කමක් නැහැ.** එසේ අල්ලා ගැනීමෙන් ඇතිවන දුක් වේදනාව බහුලයි. සංසාර ගමනේ විදි දුක් අපමණයි. තව තවත් දිරිස වූ සංසාර ගමනේ සතර අපායේ වැටීලා දුක් විදින්න වෙයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ රාහුල ස්වාමීන් වහන්සේගෙන් ප්‍රශ්න කළේ එයයි. රාහුල ස්වාමීන් වහන්සේගේ පිළිතුර වන්නේ, එසේය ස්වාමීනි, **එසේ අල්ලා ගැනීම සුදුසු වන්නේ නැහැ. එසේ අල්ලා ගන්න හිතන එකත් හොඳ නැහැ.**

එසේ අල්ලා ගන්න සිතුවල්ලකින් වත් සිතන්න බැහැ. පින්වතුන් ඔබ කියන්න, ඔබට දැන් සමාධිය වැඩිලා නම්, සීලයේ පිහිටලා නම් ඔබට කුමක්ද දැනෙන්නේ? ඔබට දැනෙන්නේ එසේ කරන්න පුළුවන් කමක් නෑ කියලද? ගෘහස්ථ ජීවිතයක ලෙන්ගතු අය, පිය ස්වභාවයෙන් දෙමාපියන්, දරුවන්, ඥාතීන් සිටින්න පුළුවන්. වස්තූන් තිබෙන පුළුවන්. බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ දහම පැහැදිලියි. දුක පිළිබඳවත් පැහැදිලියි. සතර අපාය, සසර ගමනත් පැහැදිලියි. ඒ සියල්ල මනාව පැහැදිලි වුනත් මම කොහොමද හිතන්නේ මගේ නොවෙයි කියලා, මම නොවෙමි කියලා, ස්ථිර නෑ කියලා, සදාකාලික නෑ කියලා. මොනවා ගැන හිතුවත් මම කොහොමද දරුවො ගැන, සපයා ගත් හෝගයන් ගැන, නොසිතා ඉන්නේ. එහෙම ඔබ තවමත් සිතනවානම් පින්වතුන්, ඔබේ සමාධිය වැඩිලා නැහැ. හිත දියුණු වෙලා නැහැ. හිත දියුණු නැති නිසා, සමාධිය වැඩිලා නැති නිසා කෙලෙස් වලට විවෘතයි.

“පහස්සරමදං නික්ඛවේ චිත්තං පඤ්ච ඛෝ ආගන්තුකේන උපක්ඛලෙසෙන උපක්ඛලිට්ඨං”

උපතකදී පටිසන්ධි චිත්තය හට අරගෙන නැතිවන විටම හවාංග චිත්තය පහළ වෙනවා. හවාංග සිත් පෙළෙහි දැන් කෙලෙස් ආරෝපණය වෙනවා. කෙලෙස් ගලාගෙන එනවා. ප්‍රභාෂ්වරව හටගන්න මේ හිත “**ආගන්තුකේන උපක්ඛලෙසෙන උපක්ඛලිට්ඨං**” මේ **අභාවිත හිත අභාරුකිතව ඔබ දැන් පවත්වාගෙන යන්නේ** ඇස ආදී ඉහළියන්ගෙන් රූපාදී අරමුණු සාමාන්‍ය විචනයෙන් නම්, ගත කොළක් නැති පිටිට්ඨියක වැස්සෙන්, පින්තෙන් පිඩාවට පත් වෙනවා වගෙයි. මද සුළඟකට හසුව ඇද වැටෙනවා වගේ අභාරුකිත ව ඔබේ සිත කෙලෙස් වලට හසුවෙලා පවතිනවා. ඒ අභාවිත හිත නිසයි.

“මගේ නොවෙයි කියලා, කෙසේ කිවුවත් බෑ මට අත්හරින්න බැහැ. කොහොම කිවුවත් මගේ හිත දියුණු නැහැ. තවමත් දියුණු නැහැ” මෙලෙස ඔබ පැවසුවත්, කවදාද දියුණු කර ගන්නේ? අවසාන දවස අද රාත්‍රිය වුනොත් ස්වල්ප වේලාවකින් සතර අපායෙන් නැගිටිව්. කොහොමද දියුණු හිතක් ගැන හිතන්නේ. මනුස්ස ජීවිතයක්, බුද්ධෝත්පාද කාලයක උපත ලැබුවත්, මේ සිත භාවිත සිතක් ලෙස, සමාධිය ගොඩ නගාගෙන දියුණු කර ගන්න බැරිවුණා නම්, අවුරුදු කල්පයකට, කෝටි ගණනාවකට නැවත පින්වතුන් සතර අපායට වැටීලා භාවිත සිතක් හදාගන්න එක ගැන හිතන්න වත් බැරිවෙයි. මනුෂ්‍ය ජීවිතයක් ලබා දුනම් මාගීයට ළංවෙන්න නොහැකි වුණා නම්, තිරිසන් ලෝකයේ සන්ත්වයෝ මොනතරම් දුක් විදිනවද කියා දකින්න. කාගේ හෝ කුසක පණුවෙක් වෙලා ඉපදුණොත් ගවර වලක පණුවෙක් වෙලා ඉපදුණොත් කියන්න පින්වතුන් කෙලෙසද භාවිත හිතක් ඇති වන්නේ?

සතර අපායේ ඉපදෙන අයට ධර්මය අවබෝධ කරගන්න බැහැ. චතුරායඝී සත්‍යය ධර්මය දකින්න බැහැ. තුන් මසක් පුරා බුදුරජාණන් වහන්සේට පාරිලෙය්‍ය වනයේදී, පාරිලෙය්‍ය ඇතා උපස්ථාන කළා. පාරිලෙය්‍ය වදුරා උපස්ථාන කළා. නමුත් ධර්මය දකින්න බැහැ. “පාරිලෙය්‍ය, මට යන්න දෙන්න. පාරිලෙය්‍ය හස්ති රාජයා හොඬය පටලවා සිවුරෙන් අඳින විට මට යන්න දෙන්න. නුඹ සිත පහදවා ගන්නා තිරිසන් සිතීන්, තිරිසන් හවයෙන්, තිරිසන් ආත්මයෙන්, අත් මිදෙන්න. නමුත් නුඹට ධර්මාවබෝධය ලබන්න බැහැ. මට යන්න දෙන්න.” එවිට ඔබට ඇහුණාද පින්වතුන්, ලද

මනුෂ්‍ය ජීවිතයක කල්දානන වේලාවක් නැහැ. භාවිතා හිතක් සමාධියක් ගොඩනගා ගන්න දියුණු කරගන්න උත්සාහ කරන්න. ඒවිට ඔබට දැනුණොත් බුදුරජාණන් වහන්සේ පුංචි රාහුල ස්වාමීන් වහන්සේට සජීව ආයඪී ධනය ලබාදී ත්‍රිලක්ෂණ අවබෝධයෙන් චතුරායඪී සත්‍ය ධර්මයට කැඳවා ගෙන යන්න අන්ධ වනයට වැඩම කළා සේ ඔබත් යුතුකම් ඉටු කරන්න.

ස්වාමි - භායඪී, දෙමාපියෝ, දු දරුවෝ මේ ආදී ලෙසින් යුතුකම් ඉටු කරන්න. “එනමුත් තදින් මගේ සිත බැඳී නැහැ. තදින් නොබැඳුණු සිත මා ලිහිල් කර ගනිමි. ලිහිල් කරගත් සිත මා නිදහස්ව පවත්වා ගනිමි. ඇවැසි තැන මා පරමාර්ථය දකිමින් ඔබ රකිමි. ඇවැසි තැන මා පරමාර්ථයේ පිහිටා ඔබට උදවු කරමි”

පුත්‍රිගත්තතිස්ස ස්වාමීන් වහන්සේ අසනීප වී බුදුරජාණන් වහන්සේ එතැනට වැඩම කළා. අපවිත්‍ර දෑ සේදවා. නහවා පිරිසිදු කළා. අවශ්‍ය වේලාවට පිහිට වුණා. (නිවහනේ) ගෘහස්ථ ජීවිතයේ අවශ්‍ය ආකාරයෙන් පිහිට වෙන්න. රැකබලා ගන්න. යා යුතු මග කියලා දෙන්න. අධ්‍යාපනය ශිල්ප ශ්‍රද්ධා දරුවන්ට දෙන්න. එහෙත් “නැත බැඳී මගේ සිත නම්, පරමාර්ථය දැක මා සිත නිදහස් කරගෙන වෙසෙමි.”

ඔබ ධර්මය දකින්න. සමාධිය වැඩේ දැයි ඔබේ සිතින්ම විමසා බලන්න. රාහුල ස්වාමීන් වහන්සේගෙන් අසන ලද අවසන් ප්‍රශ්නයට ඔබේ පිළිතුරත්, එසේ නම් ස්වාමිනි, අල්ලා ගැනීම සුදුසු නොවේ. උපාදානය කිරීම සුදුසු නොවේ. ඔබේ සිතෙහිත් සමාධිය වැඩුණොත් කියන්න. බුද්ධෝත්පාද කාලයක උපත ලද ඔබ අප මොනතරම් සුවපත් වෙලාද?

මේ අස පිළිබඳව ඔබ දකිනවා නම්, දකින්න පුළුවනි නම්, අනිත් කරුණුත් (කණ, නාසය ආදී) අවබෝධ කරගන්න පහසුයි.

“රාහුල කුමක් සිතන්නේද? ඇස නිත්‍ය හෝ අනිත්‍යද?”

“ස්වාමිනි අනිත්‍යයි.”

“යමක් අනිත්‍ය නම් එය දුක හෝ සැපද?”

“ස්වාමිනි දුකයි.”

“යමක් අනිත්‍ය නම් වෙනස්වන ස්වභාවයක් ඇත්තේ නම් එය මගේමය, මම වෙමි, එය මගේ ආත්මය යයි තෘෂ්ණාවෙන් අල්ලා ගන්නට සුදුසු වේද?”

“ස්වාමිනි එය එසේ සුදුසු නොවේමය”

“රාහුල කුමක් ද සිතන්නේ?”, “වක්බුද්ධි පටිච්ච රූපෙ උප්පජ්ජති වක්බු විඤ්ඤාණං (ඇසයි, රූපයි, වක්බු විඤ්ඤාණයයි) වක්බු විඤ්ඤාණය නිත්‍යද? අනිත්‍යද?”

“ස්වාමිනි අනිත්‍යයි”

“යමක් අනිත්‍ය නම් එය දුක් හෝ සැප වේද?”

“ස්වාමිනි එය දුක් පිණිස වෙයි.”

“යමක් අනිත්‍ය නම් වෙනස්වන ස්වභාවයක් ඇත්තේ නම් එය මගේමය, මම වෙමි, මගේ ආත්මය යයි තෘෂ්ණාවෙන් අල්ලා ගන්න පුළුවනිද?”

“නැත ස්වාමිනි, වක්බු විඤ්ඤාණය වත් මගේ යයි අල්ලා ගැනීම සුදුසු නොවේ.”

“එහෙම නම් වක්බු සම්පස්සය, (ත්‍රිණ්ණං සංඝති එස්සො) ඇසයි, රූපයයි, වක්බු සම්පස්සයයි, ඇසේ ඒ අරමුණෙහි ගැටීම නිත්‍යද? අනිත්‍යද?”

“අනිත්‍යයි ස්වාමිනි”

“යමක් අනිත්‍ය නම් දුකද? සැපද?”

“ස්වාමිනි එය දුකයි.”

“යමක් අනිත්‍ය සහ දුකද, වෙනස් වන ස්වභාවය ඇත්තේ නම් එය මගේමය, මම වෙමි, මගේ ආත්මයයි තෘෂ්ණාවෙන් අල්ලාගත හැකිද?”

“ස්වාමිනි, අල්ලා ගැනීමට නොහැකිය.”

පින්වතුනේ, මේ ආදී ලෙසින් තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇසත්, රූපයත්, වක්බු විඤ්ඤාණයත්, වක්බු සම්පස්සයත් පිළිබඳ ප්‍රශ්න කරනවා. සියල්ලම අනිත්‍යයි. ඒ නිසාම දුක් පිණිසයි. දුක් පිණිස පවතිනවා නම් එය මගේ ය, මම වෙමි, මගේ ආත්මය යයි ස්ථිරව සදාකාලිකව නිත්‍යව උපාදානය කරගන්න බැහැ. ඒ නිසා “එස්ස පච්චයා වේදනා”

ඒ ස්පර්ශය නිසා හටගන්නා විදීම සුබ, දුක, අදුක්ඛම සුබ එය ස්ථිරද? අස්ථිරද? නිත්‍යද? අනිත්‍යද?

අනිත්‍යයි, ස්වාමිනි

යමක් අනිත්‍ය නම් එය සැප ද? දුකද?

ස්වාමීනි එය දුක වෙයි.

යමක් අනිත්‍ය නම් දුක් සහගත නම් වෙනස්වන ස්වභාවයෙන් යුතුවේ නම් එය මාගේය, මම වෙමි, මගේ ආත්මය යයි තෘෂ්ණාවෙන් දකින්නට සුදුසුද?

නැත ස්වාමීනි, සුදුසු නොවේමය.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් ඇසත්, රූපයන් මුල්කොට වේදනාවන් සංඥාවන්, සංඛාර හා විඤ්ඤාණ නම් ස්කන්ධ පහ අනිච්ච, දුක්ඛ, අනන්ත නම් වූ ත්‍රිලක්‍ෂණ මෙහෙති කරමින් මගේ නොවෙයි, මම නොවෙමි, මගේ ආත්මය නොවේ (නේතං මම, නේසෝ හමස්මි, නමේසෝ අත්තා) යනුවෙන් අත් හැරීම පුරුදු කරන ආකාරය දේශනා කළා. අපගේ කායික පැවැත්ම නාම-රූප ධර්මයන්ගේ එකතුවකි. අපට පහසුවෙන් අවබෝධ කර ගැනීම පිණිස නාම-රූප ධර්මයන් නැවතත් ස්කන්ධ - ධාතු - ආයතන වශයෙන් විග්‍රහ කෙරේ. මේ සියළු බෙදීම විග්‍රහ අවසන් වන්නේ ඒවා කිසිවක් මාගේ නොවේ, මම නොවෙමි, මගේ ආත්මය නොවේ යයි විදර්ශනාවෙනි.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ පැහැදිලි කොට දේශනා කරනවා. "රාහුල මෙසේ විදර්ශනා නුවණින් දක්නා ශ්‍රාවණවත් ආර්ය ශ්‍රාවකයා ඇස ගැන කළකිරෙයි. (මෙම කළ කිරීම නම් විදර්ශනා නුවණින් ඇති කරගන්නා වූ අවබෝධයයි.) රූපයෙහි කළ කිරෙයි - චක්ඛු ස්පර්ශයෙහි කළ කිරෙයි - චක්ඛු ස්පර්ශයෙන් හටගත් යම් වේදනාවක්, සංඥාවක්, සංඛාරයක්, විඤ්ඤාණයක් වේද, ඒවායෙහි කළ කිරෙයි.

මේ ආකාරයෙන් කණොහි කළකිරෙයි..... ශබ්දයෙහි කළ කිරෙයි..... නාසයෙහි කළකිරෙයි..... ගන්ධයෙහි කළකිරෙයි..... දිවෙනි කළ කිරෙයි..... රසයෙහි කළ කිරෙයි..... කයෙහි කළ කිරෙයි..... ස්පර්ශයෙහි කළ කිරෙයි..... මනසෙහි කළ කිරෙයි..... ධර්මයන්හි කළ කිරෙයි.

මෙසේ කළ කිරීමෙන් උන්වහන්සේ අවසානයේ සියල්ල අත් හැරීමෙන් රූප, වේදනා, සංඥා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ නම් වූ මේ පංච උපාදාන ස්කන්ධයන් කෙරෙහිද කළ කිරීමෙන් අත්හරිනවා. අත් හැරීම නම් රාග, දෝෂ, මෝහ ආදී කෙලෙස් වලට හසු නොවීමයි. එනම් තෘෂ්ණාව බැහැර වීමයි. සසර ගමනේ පටන් රැගෙන ආ තෘෂ්ණාව මුලින් උපුටා දැමුවා.

අළුතින් තෘෂ්ණාවක් ඇලීමක් හට ගන්නේ නැහැ. මේ අවබෝධය තුළින් තෘෂ්ණාව හට නොගන්නා මාර්ගය සකස් කිරීමෙන් (අත් හැරීම දියුණු වීමෙන්, කෙලෙස් සමනය වීමෙන්) නුවණ පහළ වීමෙන් චතුරායඝී සත්‍යය ධර්මය අවබෝධයෙන්, රාහුල ස්වාමීන් වහන්සේ උතුම් වූ නිර්වාණාවබෝධය ලැබුවා.

"හිබ්බන්දං චිරජීවති, විරාගා විමුච්චති විමුක්තස්මිං විමුක්තමිති ඥාණං හෝති" බිණ ජාති වුසිතං බුන්මචරියං, කතං කරණියං නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාති"

"මම නවත් කිසිවක ඇලෙන්නේ නැහැ. විරාගයට පත් වුණා. රාගයෙන් මිදුණා යයි නුවණ පහළ වුණා. ජාතිය හෙවත් ඉපදීම අවසන් කළා. මාර්ග බුන්මචරියාවේ හැසිරී සසර ගමන නතර කිරීම පිණිස කළයුතු යමක් වේ නම් ඒ සියළු දෙය අවසන් කළා. නැවත කළයුතු කිසිවක් නැතැයි" රාහුල ස්වාමීන් වහන්සේ උදාන වාක්‍යය ප්‍රකාශ කළා. මෙම සූත්‍ර දේශනාවෙන් සමස්ත අදහසක් පින්වත් ඔබටත් ඇති කර ගත හැකිය. සාමාන්‍ය ජනයා මම - අපි කැමතියි යනුවෙන් පවසන්නේ, ඇස ආදී ඉන්ද්‍රියයන්ගෙන් රූපාදී අරමුණු ගැනීමේදී විඤ්ඤාණයේ ස්වභාවය අනුවයි. අනිච්ච, දුක්ඛ, අනන්ත නම්වූ ත්‍රිලක්‍ෂණය දකින්නට තරම් භාවිත සිතක් ඇති අයෙක් කවර අරමුණකදී වුවද නම සිත ඇලීම් සහ බැඳීම් වලින් මුදවා ගනී. ඇලීම්, බැඳීම් වලින් මුළුමණින්ම සිත මුදවා ගන්නා තෙක් දුකින් මිදිය නොහැකියි. ඇලීම් - බැඳීම් ඇති කරගන්නාවූ සවිඤ්ඤාණක හෝ අවිඤ්ඤාණක සෑම වස්තුවක්ම අනිත්‍යයි. අනිත්‍ය පවතින සෑම අවස්ථාවකම හෝ වස්තුවකම ඇත්තේ දුකකි.

රාහුල තෙරුන්ගේ සිත ආශ්‍රවයන්ගෙන් මිදුණා. දහස් ගණන් දෙවියන්ගේ ද කෙලෙස් මල බැහැර වූ දහම් ඇස පහළ වුණා. **"බිණ ජාති වුසිතං බුන්මචරියං, කතං, කරණියං, නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාති"** යනුවෙන් අරහත් බෝධියට පත්වීමෙන් මේ උදානය ඇති කරගන්නට ස්වාමීන් වහන්සේටත් ඔබටත් දහම් ඇස පහළ වීමෙන් මේ පිවිතයේදීම ශක්තිය සැලසේවායි අධිෂ්ඨාන කරමින් සියළුදෙනාටම උතුම් චතුරායඝී සත්‍ය ධර්මයම අවබෝධ වේවා! යි ස්වාමීන් වහන්සේ අධිෂ්ඨාන කරනවා!

සාධු ! සාධු ! සාධු !

නළකලාප සූත්‍රය

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
 නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
 නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

“කින්නු බෝ ආවුසෝ සාරිපුත්ත, සයංකතං ජරාමරණං, පරකතං ජරාමරණං, සයංකතඤ්ච පරකතඤ්ච ජරාමරණං, උදාහු අසයංකාරං අපරංකාරං, අධිච්ච සමුප්පන්නං ජරාමරණන්ති.”

“අැවත්ති, ශාරිපුත්‍රයෙනි, කිමෙක්ද? ජරාමරණ තමා විසින් කරන ලද්දේද? ජරාමරණ අනුන් විසින් කරන ලද්දේද? ජරා මරණ තමා විසින් කරන ලද්දේත් අනුන් විසින් කරන ලද්දේත් වේද? එසේ නොමැති නම්, ජරා මරණ තමා විසින් නොකරන ලද්දේ අනුන් විසින් නොකරන ලද්දේ ඉබේම හටගත්තේදැයි යනුවෙනි.”

කාරුණික වූ පින්වතුනි,

ඔබ හැම දෙනාටම උතුම් ධර්මාවබෝධය පිණිසම හේතු වේවා! සි අධිජ්ඨාන කරමින් ස්වාමීන් වහන්සේ සූත්‍ර දේශනාව ආරම්භ කරන්න කැමතියි.

මෙම සූත්‍ර දේශනාවෙන් සමාධිය වැඩිමේ දී සිතත්, සිතුවිලිත්, චිත්ත වේතසික මැනවින් හඳුනාගෙන අකුසල ධර්මයන්, ක්ලේෂයන් බැහැර කරමින් කුසල සිත මැනවින් පවත්වා ගන්න. කුසල සිත පිහිටි තැන **නිබ්බදාය** (සංවේශය), විරාගය (නොඇඳීම), නිරෝධය (හැති කිරීම, අත් හැරීම) මගින් උතුම් වූ නිවන පිණිසම මාගීය සකස් වෙනවා. ඒ නිසා කුසල සිතුවිලි (කුසල් සිත) පිහිටුවීම පහසුව පිණිස, සිත් හි කෙලෙස් ධර්ම ප්‍රභාණය

පිණිස හේතුවන මෙම සූත්‍ර දේශනාව ශ්‍රවණය කරන්න. නැවත මෙනෙහි කරන්න. එය සමාධිය වැඩිමේදී සමාධියේ දියුණුව පිණිසත්, එමගින් ඇතිවන අවබෝධය පිණිසත් ප්‍රඥාව පහළ වීම පිණිසත්, උපකාරී බව ඇති කර ගන්න.

අද දේශනා කරනු ලබන්නේ **සංයුක්ත නිකායෙනි, අනමතග්ග සංයුක්තයේ සඳහන් නළකලාප සූත්‍ර දේශනාවයි.** නළකලාප යනු බට ලී මිටිය යන අදහසයි. (බට දඬු හෝ බට ලී මිටිය) සාරිපුත්ත මහ රහතන් වහන්සේ බරණැස ඉසිපතනයේ බොහෝ මුවන් විසින් විහරණය කරන ලද (වාසය කරන ලද) මිගදායෙනි වැඩ වසනවා. මහා කොට්ඨිත තෙරණුවන් වහන්සේන් ඒ අසලම වැඩ සිටියා. පෙරවරුවෙහි පිණිසපානයේ හැසිරී දුන් වළදා, දිවා විහරණයෙන් අනතුරුව සවස් යාමයෙනි මහා කොට්ඨිත තෙරණුවන් වහන්සේ සාරිපුත්ත මහරහතන් වහන්සේ වෙතට එළැඹුණා.

“සම්මෝදනීයං කතං සාරණීයං චිති සාරෙත්වා ඒක මන්තං නිසිදී”

විරාගය, අද්‍රෝෂය, චිත මෝහය පිණිස, එසේ නැත්නම් නිබ්බදාව පිණිස, නිරෝධය පිණිස, නිබ්බාණාය (නිවන) පිණිස සාමිච්චියේ යෙදුණු මහා කොට්ඨිත තෙරණුවන්, සාරිපුත්ත තෙරණුවන් හා සමගින් එකත්පසකින් වැඩ සිටියා.

මහා කොට්ඨිත තෙරණුවන් වහන්සේ සාරිපුත්ත මහ රහතන් වහන්සේ ගෙන් මෙසේ ප්‍රශ්න කරනවා.

ජාති පච්චයා - ජරා මරණං

- ★ “ජරා මරණ වලට හේතු වූනේ (ප්‍රත්‍ය වූනේ) කුමක්ද?”
- ★ “ජරා මරණ තමන් විසින් කරන ලද්දක්ද?”
- ★ “මෙරමා (අනුන්) විසින් කරන ලද්දක්ද? ”
- ★ “තමන් විසින් හෝ අනුන් විසින් කරන ලද්දක්ද?”
- ★ “තමා විසින් හෝ අනුන් විසින් නොකරන ලද්දක්ද? හෝ ඉබේම හට ගත්තේද?”

ජරා-මරණ කෙසේද ඇතිවුණේ යනුවෙන් මහා කොට්ඨිත තෙරණුවන් වහන්සේ මෙසේ ප්‍රශ්න කළා. සාරිපුත්ත මහ රහතන් වහන්සේ පිළිතුරු ලෙස මෙසේ දේශනා කරනවා.

- ★ ජරා-මරණ තමා විසින් කරන ලද්දක් නොවේ. අනුන් විසින් කරන ලද්දක් නොවේ.
- ★ තමා විසින් නොකරන ලද්දක් හෝ අනුන් විසින් නො කරන ලද්දක් හෝ ඉබේ ඇති වූ හෝ දෙයක් නොවේ.
- ★ ජරා-මරණ සිදු වුණේ ජාතිය (ඉපදීම) ප්‍රත්‍යය කර ගෙනයි. එනම් ජරා-මරණ වලට ප්‍රත්‍යය වුණේ ජාතියයි. එනම් ඉපදීමයි.

නැවතත් මහ කොට්ඨිත තෙරණුවන් වහන්සේ ප්‍රශ්න කරනවා. ජාතියට (ඉපදීම) හේතුවුණේ (ප්‍රත්‍යය වුණේ) කුමක්ද?

භව පච්චයා - ජාති

- ★ “ජාතිය (ඉපදීම) තමන් විසින් කරන ලද්දක්ද? අනුන් විසින් කරන ලද්දක්ද? තමන් විසින් හෝ අනුන් විසින් කරන ලද්දක්ද?”
- ★ ජාතිය තමන් විසින් නොකරන ලද්දක්ද? අනුන් විසින් නොකරන ලද්දක්ද? ඉබේම හටගත්තක්ද?

සාර්පුත්ත මහ රහතන් වහන්සේ පිළිතුරු දෙනවා.

- ★ “ජාතිය තමන් විසින් කරන ලද්දක් නොවේ. අනුන් විසින් කරන ලද්දක් නොවේ. තමා විසින් හෝ අනුන් විසින් කරන ලද්දක් නොවේ.
- ★ තමන් විසින් හෝ අනුන් විසින් නොකරන ලද්දක් හෝ ඉබේ ඇති වූවක් නොවේ.

ජාතිය, භවය ප්‍රත්‍යය කොට ගෙන ඇතිවූ දෙයක් බව පැහැදිලිය. මේ ඔබට හුරු-පුරුදු පටිච්ච සමුප්පාදය ධර්මයයි.

“ජාති පච්චයා ජරා මරණං සෝක පරිදේව දුක්ඛ දෝමනස්ස උපායාසා සම්භවන්ති”

මෙයයි පටිච්ච සමුප්පාදයෙහි පිළිවෙල. ජාතියට හේතුව එසේනම් භවයයි.

නැවතත් මහා කොට්ඨිත තෙරණුවන් ප්‍රශ්න කරනවා භවයට හේතු වුණේ කුමක්ද?

උපාදාන පච්චයා භවෝ

- ★ භවය තමන් විසින් කරන ලද්දක්ද? භවය අනුන් විසින් කරන ලද්දක්ද? භවය තමන් විසින් හෝ අනුන් විසින් හෝ කරන ලද්දක්ද?
- ★ භවය තමන් විසින් හෝ අනුන් විසින් හෝ නොකරන ලද්දක්ද? භවය ඉබේ ඇති වූවක්ද?

සාර්පුත්ත මහ රහතන් වහන්සේ පිළිතුරු ලෙසින් දේශනා කරනවා.

- ★ භවය තමන් විසින් කරන ලද්දක් නොවේ.
- ★ අනුන් විසින් කරන ලද්දක් නොවේ.
- ★ තමා විසින් හෝ අනුන් විසින් හෝ කරන ලද්දක් නොවේ.
- ★ තමා විසින් නොකරන ලද්දක් හෝ අනුන් විසින් නොකරන ලද්දක් නොවේ. ඉබේ ඇති වූවක් නොවේ.
- ★ භවය ඇති වන්නේ උපාදානය ප්‍රත්‍යය කොට ගෙනයි. “උපාදාන පච්චයා භවෝ”

මහා කොට්ඨිත තෙරුන් වහන්සේ නැවතත් ප්‍රශ්න කරනවා උපාදානයට හේතු වුණේ කුමක්ද?

තණ්හා පච්චයා උපාදානං

- ★ උපාදානය තමා විසින් කරන ලද්දක් ද?
- ★ උපාදානය අනුන් විසින් කරන ලද්දක්ද?
- ★ උපාදානය තමන් විසින් කරන ලද්දක් හෝ අනුන් විසින් කරන ලද්දක්ද?
- ★ උපාදානය තමන් විසින් නො කරන ලද්දක් හෝ අනුන් විසින් නොකරන ලද්දක් හෝ ඉබේ හට ගැනීමක් වූවක්ද?

සාර්පුත්ත මහ රහතන් වහන්සේ පිළිතුරු ලෙසින් මෙලෙස දේශනා කරනවා.

- ★ උපාදානය තමන් විසින් කරන ලද්දක් නොවේ.
- ★ අනුන් විසින් කරන ලද්දක් නොවේ.
- ★ තමා විසින් හෝ අනුන් විසින් කරන ලද්දක් නොවේ.
- ★ තමා විසින් නොකරන ලද්දක් හෝ අනුන් විසින් නොකරන ලද්දක් නොවේ. ඉබේ ඇති වූවක් නොවේ.

“තණ්හා පච්චයා උපාදානං” තණ්හාව ප්‍රත්‍යය කොට ගෙනයි උපාදානය හටගන්නේ.

මහා කොට්ඨිත තෙරුන් වහන්සේ නැවත ප්‍රශ්න කරනවා, තණ්හාවට හේතු වූණේ කුමක්ද?

වේදනා පච්චයා - තණ්හා

- ★ තණ්හාව තමා විසින් කරන ලද්දක්ද?
- ★ තණ්හාව අනුන් විසින් කරන ලද්දක්ද?
- ★ තණ්හාව තමන් විසින් හෝ අනුන් විසින් කරන ලද්දක්ද?
- ★ තණ්හාව තමන් විසින් හෝ අනුන් විසින් නොකරන ලද්දක්ද? හෝ ඉබේ හට ගැනීමක් ද?

සාරිපුත්ත මහ රහතන් වහන්සේ පිළිතුරු ලෙසින් දේශනා කරනවා.

- ★ තණ්හාව තමා විසින් කරන ලද්දක් නොවේ.
- ★ අනුන් විසින් කරන ලද්දක් නොවේ.
- ★ තමා විසින් හෝ අනුන් විසින් කරන ලද්දක් නොවේ.
- ★ තමා විසින් හෝ අනුන් විසින් හෝ නොකරන ලද්දක් නොවේ. ඉබේම හට ගත්තක්ද නොවේ.

“වේදනා පච්චයා තණ්හා” වේදනාව ප්‍රත්‍යය කරගෙනයි තණ්හාව හට ගන්නේ.

නැවතත් මහා කොට්ඨිත තෙරණුවන් වහන්සේ ප්‍රශ්න කරනවා. වේදනා හට ගන්නේ කෙලෙසද?

ඵස්ස පච්චයා - වේදනා

- ★ වේදනාව තමා විසින් හට ගත්තක්ද?
- ★ අනුන් විසින් හට ගත්තක්ද?
- ★ තමා විසින් හෝ අනුන් විසින් හෝ හටගත්තක්ද?
- ★ තමා විසින් හෝ අනුන් විසින් හෝ නො කරන ලද හට ගැනීමක්ද? ඉබේ හට ගත්තක්ද?

සාරිපුත්ත මහ රහතන් වහන්සේ පිළිතුරු දේශනාව කරනවා.

- ★ වේදනාව තමා විසින් හටගත්තක් නොවේ.
- ★ අනුන් විසින් හටගත්තක් නොවේ.
- ★ තමා විසින් හෝ අනුන් විසින් හට ගැනීමක් නොවේ.
- ★ තමා විසින් නොකරන ලද හෝ අනුන් විසින් නොකරන ලද හෝ ඉබේ හට ගැනීමක් හෝ නොවේ.

“ඵස්ස පච්චයා වේදනා” ඵස්ස (ස්පර්ශය) ප්‍රත්‍යය කරගෙනයි වේදනාව හට ගන්නේ.

මහා කොට්ඨිත තෙරණුවන් නැවත ප්‍රශ්න කරනවා, ස්පර්ශය (ඵස්ස) හට ගන්නේ කෙලෙසකද?

“සළායතන පච්චයා - ඵස්සෝ”

- ★ ඵස්සය තමා හේතු කොට ගෙන හට ගත්තක්ද?
- ★ අනුන් හේතු කොට ගත්තක්ද?
- ★ තමා හේතු කොට ගෙන හෝ අනුන් හේතු කොට ගෙන හටගත්තක්ද?
- ★ තමා විසින් නොකරන ලද හෝ අනුන් විසින් නොකරන ලද්දක්ද? හෝ ඉබේ හට ගැනීමක්ද?

සාරිපුත්ත මහ රහතන් වහන්සේ මෙසේ දේශනා කරනවා.

- ★ “ඵස්ස” යද තමා විසින් කරන ලද්දක් නොවේ.
- ★ අනුන් විසින් කරන ලද්දක් නොවේ.
- ★ තමා විසින් හෝ අනුන් විසින් කරන ලද්දක් නොවේ.
- ★ තමා විසින් නොකරන ලද්දක් හෝ අනුන් විසින් නොකරන ලද්දක් හෝ ඉබේ හට ගත්තක්ද හෝ නොවේ.

“සළායතන පච්චයා - ඵස්සෝ” සළායතන වලට ප්‍රත්‍ය වූණේ ස්පර්ශයයි. සළායතන යනු වක්ඛු, සෝත, ඝාණා, පිච්චා, කාය, මන මේ ආයතන හයයි. කොට්ඨිත මහ රහතන් වහන්සේ නැවත ප්‍රශ්න කරනවා. සළායතන හටගන්නේ කෙසේද?

නාම රූප පව්වයා - සළායතනං

- ★ “සළායතන” තමා විසින් කරන ලද්දක්ද?
- ★ අනුන් විසින් කරන ලද්දක්ද?
- ★ තමා විසින් හෝ අනුන් විසින් කරන ලද්දක්ද?
- ★ තමා විසින් නොකරන ලද්දක් හෝ අනුන් විසින් නොකරන ලද්දක්ද? ඉබේ හටගත්තක්ද?

සාරිපුත්ත මහ රහතන් වහන්සේ දේශනා කරනවා.

- ★ සළායතන තමන් විසින් කරන ලද්දක් නොවේ.
- ★ අනුන් විසින් කරන ලද්දක් නොවේ.
- ★ තමා විසින් හෝ අනුන් විසින් හෝ කරන ලද්දක් නොවේ.
- ★ තමා විසින් නොකරන ලද්දක් හෝ අනුන් විසින් නොකරන ලද්දක් හෝ ඉබේ හටගත්තක්ද නොවේ.

“නාමරූප පව්වයා සළායතනං” සළායතන වලට ප්‍රත්‍ය වුණේ නාමරූපයි.

මහා කොට්ඨිත තෙරණුවන් නැවතත් ප්‍රශ්න කරනවා.

“විඤ්ඤාණ පව්වයා - නාම රූපං”

- ★ නාම රූප - තමා විසින් කරන ලද්දක්ද?
 - ★ අනුන් විසින් කරන ලද්දක්ද?
 - ★ තමා විසින් කරන ලද්දක් හෝ අනුන් විසින් කරන ලද්දක්ද?
 - ★ තමා විසින් නොකරන ලද්දක් හෝ ඉබේ හටගත්තක්ද?
-
- ★ නාම - රූප තමා විසින් කරන ලද්දක් නොවේ.
 - ★ අනුන් විසින් කරන ලද්දක් නොවේ.
 - ★ තමා විසින් හෝ අනුන් විසින් හෝ කරන ලද්දක් නොවේ.
 - ★ තමා විසින් නොකරන ලද්දක් හෝ අනුන් විසින් නොකරන ලද්දක් හෝ ඉබේ හටගත්තක් නොවේ.

“විඤ්ඤාණ පව්වයා නාම රූපං” නාම රූපයට ප්‍රත්‍ය වුණේ විඤ්ඤාණයයි.

- ★ විඤ්ඤාණය කරන ලද්දේ තමා විසින්ද?
- ★ විඤ්ඤාණය කරන ලද්දේ අනුන් විසින්ද?
- ★ විඤ්ඤාණය තමා විසින් කරන ලද්දක්ද? අනුන් විසින් කරන ලද්දක්ද?
- ★ විඤ්ඤාණය තමා විසින් නො කරන ලද්දක් හෝ අනුන් විසින් නොකරන ලද්දක් හෝ ඉබේ හට ගත්තක්ද?

- ★ විඤ්ඤාණය තමා විසින් කරන ලද්දක් නොවේ.
- ★ විඤ්ඤාණය අනුන් විසින් කරන ලද්දක් නොවේ.
- ★ විඤ්ඤාණය තමා විසින් හෝ අනුන් විසින් හෝ කරන ලද්දක් නොවේ.
- ★ විඤ්ඤාණය තමා විසින් නොකරන ලද්දක් හෝ අනුන් විසින් නොකරන ලද්දක් හෝ ඉබේ හටගත්තක් නොවේ.

විඤ්ඤාණයට ප්‍රත්‍යවුණේ නාම-රූපයි. “නාම - රූප පව්වයා විඤ්ඤාණං”

මෙන්න මෙනෙ රවුමක් මෙය තමයි නළකලාප සූත්‍රයෙහි දේශනා කරන්නේ. අවිජ්ජා - සංඛාරා කියන තැනට තවම ආවේ නැහැ.

මහා කොට්ඨිත තෙරුන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා. සාරිපුත්ත මහ රහතන් වහන්සේගේ දේශනාවට අනුව අප අර්ථය මෙසේ තේරුම් ගනිමු. විඤ්ඤාණය ප්‍රත්‍ය කොට ගෙන (හේතු කොට ගෙන) නාම-රූප හට ගන්නවා. නාම-රූප ප්‍රත්‍යය කොට ගෙන (හේතු කොට ගෙන) විඤ්ඤාණය හට ගන්නවා. දැන් අපට පැහැදිලියි මේ දෙකම (විඤ්ඤාණය - නාම රූප) එකකට - එකක් සම්බන්ධයි. එයයි අපට අර්ථය වශයෙන් පැහැදිලි වන්නේ! මහා කොට්ඨිත තෙරුන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා මෙසේ සඳහන් කර, ඊළඟට සාරිපුත්ත මහ රහතන් වහන්සේගෙන් ඉල්ලා සිටිනවා, උපමාවකින්, උපමේයකින් පැහැදිලි කරන්න. එවිට අපට එය වඩාත් හොඳින් තේරුම් අපට ගන්න පුළුවනි.

නළකලාප යනු බට මිටි යන අදහසයි. බට දැඩු මිටියක් හෝ මිටි දෙකක් එකට හේත්තු කර තිබෙනවා. මේ දෙකෙන් එකක් ගත්තොත් එකක් වැටෙනවා. හේත්තු නම් මේ මිටි දෙක එකිනෙකට හේත්තු කර තිබෙන්නේ. එකක ආධාරයෙන් තමා අනිත් එක රැඳී තියෙන්නේ. එකකට එකක් උපකාරී වන ආකාරයෙනුයි මේ බට මිටි දෙක පවතින්නේ නාම-රූප ධර්ම හා විඤ්ඤාණයන් ඒ ආකාරයටමයි. විඤ්ඤාණය හේතු කොට ගෙන නාම රූප

ධර්ම හට ගන්නවා. නාම-රූප ධර්ම ප්‍රත්‍යය කරගෙන විඤ්ඤාණය හට ගන්නවා.

නාම යනුවෙන් සඳහන් වන්නේ වේදනා, සංඥා, චේතනා, ඵස්ස, මනසිකාර යන මේ වෛතසික ධර්මයි. රූප යනු පඨවි, ආපෝ තේජෝ, වායෝ යන සතර සහ උපාදාය රූප. මෙහිදී ප්‍රධාන වශයෙන් සලකන්නේ පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ යන සතරයි. මේ නාම - රූප ධර්ම වලට ප්‍රත්‍යවන්නේ විඤ්ඤාණයයි. නාම-රූප ධර්ම හට ගැනීමට නම් විඤ්ඤාණය තිබෙන්න ඕන. (විඤ්ඤාණය තමයි නාම - රූප ධර්ම හට ගැනීම හේතු වන්නේ) මෙතන තරමක ගැටළුවක් ලෙසින් පෙනුණත්, නමුත් එකට එකක් හේත්තු කොට ගෙන, එකකට එකක් පිහිට කොට ගෙන, (ප්‍රත්‍ය කරගෙන) තමා මේ ගමන (සංසාර ගමන) ආරම්භ වන්නේ.

මුලින්ම ප්‍රශ්න කළේ ජරා - මරණ තමා විසින් ද කළේ ආදී සහ එයට හේතුවයි.

- ජාතිය ප්‍රත්‍යය වුණා → භවය ප්‍රත්‍යය වුණා
- උපාදාන ප්‍රත්‍යය වුණා → තණ්හාව ප්‍රත්‍යය වුණා
- වේදනාව ප්‍රත්‍යය වුණා → ඵස්ස ප්‍රත්‍යය වුණා
- සලායතන ප්‍රත්‍යය වුණා → නාම - රූප ප්‍රත්‍යය වුණා
- විඤ්ඤාණ ප්‍රත්‍යය වුණා → විඤ්ඤාණයට ප්‍රත්‍ය වුණේ නාම - රූප

එසේ නම්,

- ★ නාම රූප ධර්මයන්ගේ නිරෝධයෙන් විඤ්ඤාණය නිරෝධ වෙනවා.
- ★ විඤ්ඤාණය නිරෝධයෙන් නාම රූප නිරෝධ වෙනවා.
- ★ නාම රූප නිරෝධයෙන් සලායතන නිරෝධ වෙනවා. (නාම රූප පච්චයා සලායතන)
- ★ සලායතන නිරෝධයෙන් ඵස්ස (ස්පර්ශය) නිරෝධ වෙනවා. එනම් ඇසෙන් රූප ගැනීමේදී මම මගේ සදාකාලිකයි කියන මේ දෘෂ්ඨියෙන් බැහැර වීම. නිරෝධය යනු මේ දෘෂ්ඨිය නැතිවීම, නැති කිරීම. උප්පාදාය යනු මම, මගේය, මම වෙමි, ස්ථිරයි, සදාකාලිකයි, ආත්මය යන අදහසින් අල්ලා ගැනීමයි.
- ★ ඵස්ස නිරෝධයෙන් වේදනාව නිරෝධ වෙනවා.
- ★ වේදනා නිරෝධයෙන් තණ්හාව නිරෝධ වෙනවා. (වේදනාව යනු සුඛ, දුක්ඛ, අදුක්ඛම, සුඛ)

- ★ තණ්හාව නිරෝධයෙන් උපාදාන නිරෝධ වෙනවා (කාම උපාදාන, දිට්ඨි උපාදාන, සීලබ්බිත උපාදාන, අත්තවාද උපාදාන)
- ★ උපාදාන නිරෝධයෙන් භවය නිරෝධ වෙනවා. ඉහත සතර ආකාර උපාදානයන් (අල්ලා ගැනීම්) නිසයි භවය නිර්මාණය වන්නේ. එයයි භව ගමන.
- ★ භවය නිරෝධයෙන් ජාතිය නිරෝධ වෙනවා.
- ★ ජාතිය (ඉපදීම) නිරෝධයෙන් ජරා - මරණ ශෝක පරිදේව දුක්ඛ දෝමනස්ස - උපායාස මේවා නිරෝධ වෙනවා.

මෙසේ සඳහන් කළාම මහ කොට්ඨිත තෙරුන් වහන්සේ එකින් එක මේ පැහැදිලි කළ ආකාරය පිළිබඳව හොඳින් අවබෝධ කර ගන්නා. මෙසේ තේරුම් අරගෙන උන්වහන්සේ ඊළඟට අනුශාසනා කරනවා “ඉතා හොඳින්ම මම ඒ කරුණු තේරුම් ගන්නා”

මෙතනදී අපත් තේරුම් ගත යුතු තැන නම් මේ ජරා - මරණ වලට හේතුව ඉපදීම - භවය - උපාදාන - තණ්හාව - වේදනා - ඵස්ස - සලායතන - නාම රූප - විඤ්ඤාණය යන්න පැහැදිලියි. නාම - රූප ප්‍රත්‍ය කරගෙන විඤ්ඤාණය හටගන්නවා. විඤ්ඤාණය ප්‍රත්‍ය කරගෙන නාම රූප හටගන්නවා. මෙයින් දෙකෙන් කුමක් නමුත් ගලවා දැමීමොත් අනිත් එක වැටෙනවා. බට මිටි දෙක හේත්තු කර තිබෙන්නේ එකක් අනිකට හේත්තු වෙන්නයි. ඒ නිසා එකක් ඉවත් කළහොත් අනිත් එක වැටෙනවා. අපි කොතැනින් හෝ නිරෝධය (අත් හැරීම) ඇරඹුව හොත් (විඤ්ඤාණයෙන් හෝ නාම - රූප ධර්මයන්ගෙන් හෝ) ඉතිරි සියල්ලම ගැලවී (නැතිවී) යනවා. ඉතිරි සියල්ලම යනු සලායතන - ඵස්ස - වේදනා - තණ්හා උපාදාන - භව - ජාති, ජරා මරණ.

විඤ්ඤාණය අත්හරින්න (නිරෝධයට පත් කරන්න) පුළුවනි නම්, නාම - රූප නිරෝධයට පත් කරන්න පුළුවනි නම් ඉතිරි කොටස් ටික (සලායතන, ඵස්ස ආදී) ගැලවෙන ස්වභාවයට අපට මාර්ගය සකසා ගන්න පුළුවනි.

තව කොටසක් ගැන අප කථා කළොත්, විඤ්ඤාණයේ අභිවෘද්ධිය තමා මේ නාම රූප අභිවෘද්ධියට හේතු වන්නේ. නාම රූප අභිවෘද්ධිය තමා විඤ්ඤාණයේ අභිවෘද්ධියට හේතු වන්නේ. මෙය නිසයි භව ගමන (භව චක්‍රය) පවතින්නේ. මෙතනින් ඇරඹෙන භව චක්‍රය “නාම රූප පච්චයා සලායතන” මෙලෙසින් සලායතන, ඵස්ස, වේදනා, තණ්හා, උපදාන, භව,

ජාති, ජරා මරණ ආදී වශයෙන් දිගටම පවත්වා ගෙන යාමට හේතු වන්නේ මේ විකද්දාණයේ අභිවෘද්ධියයි.

මුලින් සඳහන් කළ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මයේදී “අච්ඡේදා පච්චයා සංඛාර” ඒ අවිද්‍යාව නිසා කම් රැස් කරනවා. සංඛාර රැස් කරනවා. ඒ කම් රැස් කිරීම නිසා තමයි විකද්දාණය හටගන්නේ. මෙතනදී තව කරුණක් පැහැදිලියි. කම් රැස් කරන්නේ නැති නම් විකද්දාණයත් නතර වෙනවා. විකද්දාණයේ අභිවෘද්ධියක් එන්නේ නැහැ. “කම්මක්ඛය” යනුවෙන් සඳහන් කළේ කර්මය ක්‍ෂය කර තිබීමයි. කම්මය ක්‍ෂය කර තිබුණා නම්, ක්‍ෂය වුණා නම් විකද්දාණයෙහි අභිවෘද්ධියක් නැහැ. විකද්දාණයෙහි අභිවෘද්ධිය නැත යනු නාම රූපයන්හි වැඩිමක් නැහැ. එසේ නම් කම් රැස් කරන්නේ නැති නම් නාම රූප අභිවෘද්ධියක් වන්නේ නෑ. වැඩිමක් නැහැ. ඒ නිසා විකද්දාණයට උපකාරයක් ඇති වන්නේ නැහැ. ඒ නිසා කර්ම රැස් කිරීම නැති කිරීමයි කළ යුත්තේ.

අවිද්‍යාව නිසයි කම් රැස් කරන්නේ. කුමක්ද අවිද්‍යාව? අනිච්ච, දුක්ඛ, අනන්ත යන ත්‍රිලක්‍ෂණ ධර්ම කෙරෙහි ඇති අනවබෝධයයි. නළකලාප සූත්‍රයෙහි මෙම කොටස නැති මුත් තව ටිකක් ඉදිරියට ගමන් කළාම අප පවත්නා පරිසරය හා මනසෙහි අවබෝධයන් සමග ඒ ටික වඩාත් තේරුම් ගන්න පුළුවනි. නැත්නම් අපි නතර වුණේ “විකද්දාණය ප්‍රත්‍යය කොට ගෙන නාම රූප හටගන්නවා, නාම රූප ප්‍රත්‍යය කොට ගෙන විකද්දාණය හට ගන්නවා” යන අදහස සමගිනි.

පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මයන් මුල් කරගෙන අපි ඉදිරියට ගියාම මේ දෙකටම (නාම රූප - විකද්දාණ) හේතු වන්නේ සංස්කාර (සංඛාර) රැස් කිරීමයි. ඇයි අපි “සංස්කාර” රැස් කරන්නේ, කුසලා කුසල කම් වලින් සංස්කාර රැස් කරන්නේ අවිද්‍යාව නිසයි. ඉදිරියට යන විට වතුරායී සත්‍ය ධර්මය කෙරේ ඇති අනවබෝධය හැටියටයි දක්වන්නේ.

අනිච්ච, දුක්ඛ, අනන්ත, යන ත්‍රි ලක්‍ෂණ ධර්ම කෙරේ ඇති අනවබෝධය නිසා අප සවිකද්දාණක හෝ අවිකද්දාණක සෑම වස්තුවකම (සංඛත හා සංඛාර වස්තූන්) ඇති විම, නැති විම අතර වෙනස්වීමේ ස්වභාවය, (උප්පාද, ධීනි, හංග) අවබෝධ කර නොගැනීම (අනිත්‍යතාවය නොදැකීම) නිසා මුලාවට පත් වෙනවා. එය අවිද්‍යාවයි. මෙහිදී සංඛත හා සංඛාර වස්තූන් ලෙස හැඳින්වූයේ ඇති වි නැති වි යන දේවල් හෝ වස්තූන් කෙරෙහි මුලාවට පත් වුණාම උපාදානය කරගන්නවා.

කාම උපාදාන - ඇස, කණ, නාසය, දිව, ගර්චය, මනසින් රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ, ධර්ම ආදීන් මගේය, මම වෙමි, ස්ථිරයි සදාකාලිකයි, ආත්මයයි යන හැඟීමෙන් අල්ලා ගන්නවා.

දිට්ඨි උපාදාන - වැරදි දෘෂ්ඨියක් ඇති කරගැනීම (විශේෂයෙන් ම සක්කාය දිට්ඨිය, මමත්වය මුල් කරගෙන)

සීලබ්ධත උපාදාන - ආයතී අශ්ඨාංගික මාගීයෙන් බැහැරව සැනසිල්ලක් සොයා යමින් අප්චාත, ගෝචාත, සුභබ වාත (එළුවන්, ගවයන්, සුභබයන් ලෙස හැසිරෙමින්) අනුගමනය කිරීම.

ආත්තවාද උපාදානය - ආත්ම දෘෂ්ඨිය - දිගින් දිගටම පවත්වන්නාවූ ආත්මයක් තිබේ යයි කියන මේ ආත්තවාදී උපාදානය මෙතෙහි කිරීමයි. අල්ලා ගැනීමයි. හවයෙන් හවයට, දිගින් දිගටම, ඉඳියන් සතුටු කරමින් සැප විඳින්න පුළුවනි යයි හැඟීමෙන් මේ මම, මගේ ස්ථිරයි, සදාකාලිකයි, ආත්මයයි අල්ලා ගැනීම. (උපාදානය කර ගැනීම)

මෙහි දී සඳහන් කරන්නේ මුලින් ම අප මේ බව තේරුම් අරගෙන “අනිත්‍යතාවය” අවබෝධ කරගන්න පුළුවනි නම්, අත්හැරීමට (නිරෝධයට) ලංවෙනවා. අවිද්‍යාවෙන් විද්‍යාවට ලංවෙනවා. එවිට මම, මගේ, ස්ථිරයි යන අල්ලා ගැනීමට නොඑන නිසා, සංස්කාර රැස් කරන්න හේතු ඇතිවන්නේ නැහැ. අනිත්‍යතාවය හොඳින් වැටහෙනවා. ඇති වුණාසේම වෙනස් වෙමින් හැම දෙයක්ම නැති වෙනවා යන ස්වභාවය (උප්පාද, ධීනි, හංග) දැනෙන්න පටන් ගන්නවා. කුමන ආකාරයෙන් බැලුවත් මේ පැවැත්ම දුක් හට ගැනීමක් බව දැනෙන්න, අවබෝධ වෙන්න පටන් ගන්නවා. ඔහ්ම ලෝකයේ (රූපාවචර 16, අරූපාවචර 4) වුවත්, සදිව්‍යලෝකයේ වුවත්, මිනිස් ලෝකයේ වුවත්, සතර අපායේ වුවත් මේ සෑම තැනකම පැවැත්ම දුක්කි. ඔහ්ම ලෝකයන්, සදිව්‍ය ලෝකයන්, මිනිස් ලෝකයන්, අශ්‍රැතවත් පෘථග්ජන සිතකට දැණුනට හෝ සිතුවට සැප ලෙසින්, එය සැපක් නොවේ.

පැවැත්මක් ඇති නැතහොත් දිරාගෙන යාමක් තිබෙනවා. හට ගැනීමක් තිබෙනවා. පැවැත්ම ඇති වුණේ හට ගැනීමක් නිසා හට ගැනීම, බිඳීයාම, විනාශය. මෙය සඳහන් කළේ **“ධීතස්ස අඤ්ඤතත්තං” පඤ්ඤායති, පවතින්නහුගේ වෙනස් වීමක්, බිඳී යාමක්.** ඒවිට බුන්ම ලෝකය, දිව්‍ය ලෝකය, සතර අපාය යන මේ හැම තැනම ඒවා පවතිනවා නම්, හට අරගෙන බිඳී වෙනස් වෙලා නිරෝධයට පත්වෙමින් ගමන් කරනවා නම් ඒය දුකක්. ඒවායෙහි ජරා මරණ, සෝක පරිදේව, දුක්ඛ දෝමනස්ස උපායාස ගැබ්වෙලා තිබෙනවා. දීර්ඝ කාලයක් ඒවායෙහි දුක් විඳින්න සිද්ධ වෙනවා. එයයි දුක පිළිබඳව, දුකක් ලෙසින් දැකින්න යයි සඳහන් කළේ. එයයි අවබෝධ කරගන්න යයි සඳහන් කළේ.

මෙසේ ඇති වෙමින්, දුක් දෙමින් මේ විදියට හට අරගෙන වෙනස් වෙමින් නැතිවෙමින් ගමන් කරන්නේ. මෙතනදී නැති වෙනවා යයි සඳහන් කළේ නිරෝධයෙහි එන මුළුමනින්ම නැති වීම නොවෙයි. මෙහිදී නැති වීම, බිඳී යාම, හංගවීම යනුවෙන් සඳහන් කළේ නැවතත් හටගැනීමට හේතුවක් සලසා දීමෙනුයි හංග වෙන්නේ. ධර්මයේ පැහැදිලි කරන **නිර්වේදය, විරාගය, නිරෝධය** නොවෙයි මෙතන දී සිදු වන්නේ. හට ගන්නවා, පැවතිලා යමින් හංග වෙනවා. වුනි විත්තයේදී මෙන් පටිසන්ධි විත්තයකට අවස්ථාව සලසා දෙමිනුයි ඒය සිදුවන්නේ. මුළුමනින්ම නිරෝධ වන්නේ නැහැ. නමුත් නිරෝධයේදී නැති වීම, නැති කිරීම යයි සඳහන් කළේ මුළුමනින්ම කෙලෙස් ප්‍රභාණයයි. (අභිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත යන ත්‍රිලක්ෂණය දුක පිළිබඳ අනිත්‍යතාවය, මම, මගේ යයි ස්ථිර සත්‍යයක්, පුද්ගලයෙක් නැත යන නැඟීමෙන් අවබෝධයෙන් කෙලෙස් ප්‍රභාණය කිරීම.)

නාම රූප ධර්ම පැහැදිලි කරද්දී නාමය පැහැදිලි කළා. (වේදනා, සංඥා, චේතනා, එස්ස මහසිකාරා) රූපයේදී පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ, උපාදාය රූප විසිහතර, ප්‍රධාන වශයෙන් පඨවි - තද ගතිය, ආපෝ - වැගිරෙන ගතිය, තේජෝ - උෂ්ණය, වායෝ - සුළඟ. මේ හතරෙන් තමා ශරීරය හැදිලා තියෙන්නේ. මේ දේවල් අපට කොටස් වශයෙන් වෙන් කරන්න පුළුවනි.

පඨවි ධාතුවට අයිති වන්නේ තද ගතිය ස්වභාවයේ දේවල්. (කේසා, ලෝමා, නඛා, දන්තා, නවො, ආදී ලෙසින්) ආපෝ ධාතුවට අයත් වන්නේ වැගිරෙන ස්වභාවයේ දේවල්. (අපච්ඡ දූෂ සියල්ලම එකතුව) මේ දෙකම (පඨවි, ආපෝ) ඕලාර්කව අපට පෙනෙන්න තිබෙන දේවල්. මේ ශරීරයේ

තිබෙන කොටස් වෙන් කළොත් පැහැදිලිව පෙනෙන්න, දැකින්න පුළුවන්. එයයි ඕලාර්ක යනුවෙන් සඳහන් කළේ.

තේජෝ ධාතුව යයි සඳහන් කළේ උෂ්ණයට. තේජෝ ධාතුව, මේ පඨවි ධාතුවෙන් හා ආපෝ ධාතුවෙන් නිර්මාණයවූ දේවල් පැවැත්මට (නමුත් නැතිවෙලා යනවා) උපකාරයක් වෙනවා. තේජෝ ධාතුව බිඳී ගිය නැතම (සිඳී ගිය නැතම) දිරා යන්න පටන් ගන්නවා. කෙනෙක් මියැදුණාට පසුව මෙකඳු වෙන්නේ? ඊක වෙලාවකින් අල්ලා බැලුවොත් සීතල වෙලා. තේජෝ ධාතුව බැහැර වෙලා. ඒවිට වෙන්නේ දිරාගෙන යනවා. පඨවි ධාතුවයි, ආපෝ ධාතුවයි මේ දෙකේ එකතුව රඳා පවතින්නේ, (එකකට එකක් හරක් නොවී පවතින්නේ) තේජෝ ධාතුව එනම් උෂ්ණය නිසයි. ඒ නිසයි මරණය ගැන සඳහන් කරන විට පවසන්නේ **“ආයු උෂ්මාව විඤ්ඤාණං” මේ නාම රූප ධර්මයන් වෙතින් ආයුෂයයි, උෂ්ණයයි, විඤ්ඤාණයයි යන මේ තුනම බැහැර වෙලා ගියාට පසුවයි. “මැරුණා” යයි කියන්නේ ආයුෂයයි, විඤ්ඤාණය පමණක් නොවෙයි.** මෙතනදී උෂ්ණයක් සඳහන් කළා. තේජෝ ධාතුව බැහැර වුනොත්, පඨවි ධාතුවත්, අපෝ ධාතුවත් රැඳී පවතින්නේ නැහැ. ඒවා දිරාගෙන යනවා. මෙයින් සමබරතාවයක් පවතිනවා වගෙයි.

පඨවි ධාතුව තුළ තිබෙන දේටත් ආපෝ ධාතුව අවශ්‍යයි. අපේ සම ගලක් වගේ තිබුණොත් එලෙසින් පවතින්න අපහසුයි. එයට අපෝ ධාතුවත් අවශ්‍යයි. ඒ නිසයි රෝම කූපයන් ඔස්සේ දහඩිය ඉවත් වන්නේ. සාමාන්‍යයෙන් සිතුවොත් අපට තේරුම් ගන්න පුළුවනි. සම විසළී තත්වයෙන්ම පැවතුණහොත් ඒය අපට අපහසුයි. එය අසනීපයක් බවට පත්වෙනවා. දිරාගෙන යනවා. සමබරව පවත්වා ගෙන යන්නේ ආපෝ ධාතුවෙන්.

තවත් සරලව දැක්වුවහොත් කබලිංකාර ආහාර (හපලා කන දේ) ගත්තට පසුව මොනවා හෝ යමක් පානය කළ යුතු වෙනවා. ඇයි පානය කරන්නේ? එය සමබරව පවත්වා ගන්න අවශ්‍ය නිසයි. නැත්නම් අපහසුයි. පිටිවලින් නිපදවන ආහාර (පාන්, රොටි වැනි) වැඩිපුර ගත්තොත් වතුර බොන්න වෙනවා. පඨවි ධාතුවට සරිලන්න අපෝ ධාතුව දෙන්න වෙනවා. මේ දෙකම පවතින්න තේජෝ ධාතුව අවශ්‍යයි. (උෂ්ණය)

පඨවි, අපෝ, තේජෝ, ධාතුවට අමතරව සමබරව පවත්වා ගැනීමට වායෝ ධාතුවත් අවශ්‍යයි. වායෝ ධාතුව නිසයි ක්‍රමාණුකූල පැවැත්මක් තිබෙන්නේ. මුහුණේ පෙනුම නිවැරදි ආකාරයෙන් පවතින්නේ. ශරීරය පුරාම

වායෝ ධාතුව නියම ආකාරයෙන් තිබෙන නිසයි ක්‍රමානුකූල පැවැත්මක් තිබෙන්නේ. එසේ නැත්නම් එක පැත්තක් ඉදිමෙන ස්වභාවයට පත් වෙනවා. ශරීරයේ එක් එක් කොටස් විවිධාකාර අයුරින් පවතිනවා. ආපෝ ධාතුවෙන් සිදු කළ දේ වායෝ ධාතුවෙන් වඩා හොඳින් සිදු කරනවා. මෙතනදී වඩා හොඳින් යනුවෙන් සඳහන් කළේ පැවැත්මට අවශ්‍ය ආකාරයට සිදු කර තිබෙනවා.

කෙසේ වෙතත් පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ යන මේ සතර මහා ධාතූ ස්ථිර යමක් නොවේ. සදාකාලික යමක් නොවේ. මගේ යනුවෙන් අල්ලා ගන්න යමක් නොවේ. එය ඇතිවුණාසේම නැති වෙලා යනවා. මේ පිලිබඳව අවබෝධය නැති කමයි, අවිද්‍යාව. අනිච්ච ,දුක්ඛ, අනත්ත යන ත්‍රිලක්‍ෂණ ධර්මය පිලිබඳව ඇති අනවබෝධයයි. ඒ අනවබෝධය නිසා අශ්‍රැතවත් පෘථග්ජන පුද්ගලයන් (අශ්‍රැතවා පෘථුජ්ජනෝ, අරියානං අදස්සාවි, අරිය ධම්මසස අකෝචිදෝ, අරිය ධම්මේ අවිනිතෝ) ඒතං මම, එසෝ භමස්මි, ඒසෝ මේ අත්තා (මගේ, මම වෙමි, මගේ ආත්මය) යනුවෙන් අල්ලා ගන්නවා. (උපාදානය කරගන්නවා) මෙසේ උපාදානය කර ගැනීමේ දී සිදුවන්නේ රාග, දෝෂ, මෝහ ආදී කෙලෙස් හට ගන්නවා. එයයි අවිද්‍යාව. ඒ කෙලෙස් හට ගැනීම සංඛාර බවට පත්වී, කුසල්, අකුසල් ධර්ම බවට පත්වන්නේ, පත්වෙලා හැඩ ගැසෙන්නේ. එය තමයි අපි නළකලාප සූත්‍රයෙන් සාකච්ඡා කළ විඤ්ඤාණ ප්‍රත්‍යය නාම-රූපයටත්, නාම-රූප ප්‍රත්‍යය විඤ්ඤාණයටත් හේතුවන්නේ.

ඒ වගේම බැලුවොත් අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත යන ත්‍රිලක්‍ෂණ ධර්මය පිලිබඳ අවබෝධයක් ඇති කරගෙන කෙලෙස් රැස්වීම, සංඛාර රැස් කිරීම නතර කරනවා නම් විඤ්ඤාණය නාම-රූප වලට ප්‍රත්‍යය වන්නෙන් නැහැ. නාම-රූප, විඤ්ඤාණයට ප්‍රත්‍යය වන්නෙන් නැහැ. සැකසෙන්නෙන් නැහැ. එයයි මේ නළකලාප සූත්‍රයෙන් ගත යුතු අදහස.

ඔබ හොඳින්ම දන්නා කරුණයි එකින් ඒක පෙළ ගැස්සුවේ. නාම රූප ධර්ම ප්‍රත්‍යය කරගෙන විඤ්ඤාණය හටගන්නවා. විඤ්ඤාණය ප්‍රත්‍යය කරගෙන නාම-රූප ධර්ම හටගන්නවා. මේ දෙකම එකට සම්බන්ධවයි පවතින්නේ. එකක් නැති කළොත් (විඤ්ඤාණය හෝ නාම-රූප) අනෙක් සියල්ලම නැති කරගෙන යන්න පුළුවන්. (සළායතන, එස්ස, වේදනා, තණ්හා, උපාදාන, භව, ජාති, ජරා මරණ, සෝක, පරිදේව, දුක්ඛ, දෝමනස්ස)

අරහත් බෝධියට පත්වීමට මේ දෙකම නැති කළ යුතුය. බොජ්ඣංග ධර්ම වලදී උපේක්ඛා යනුවෙන් සඳහන් කළේ එයයි.

තුන්වන ධ්‍යානයේ පටන් හතර වන ධ්‍යානයට එද්දී සෝමනස්ස - දෝමනස්ස මේ සියල්ලම බැහැර කරනවා. නිවන් මගට පත්වෙනවා යනු පින් පවි හෝ කුසල් අකුසල් කිසිවක් නෑ කියන අදහසයි. සාමාන්‍ය ජීවිතයේදී අපි හිතනවා පින් රැස් කරන්න. නමුත් පින් රැස් කිරීමේදී සසර ගමන දීර්ඝ වෙනවා, සැප ලැබෙනවා. කුසල් සිත් නිසා බුන්ම ලෝකවල උපදින්න පුළුවනි. රූපච්චර - අරූපච්චර වුවත් එතනත් දුක හටගැනීම අවසන්කොට නැහැ. එයයි සඳහන් කළේ නිවනට පැමිණෙන විට කුසලා කුසල සියල්ලම සම්පූර්ණයෙන්ම නැති වෙලා යනවා.

**සබ්බ පාපස්ස අකරණං
කුසලස්ස උපසම්පදා
සචිත්ත පරියෝදපනං
ඒතං බුද්ධාන සාසනං**

සියළු පවි දුරු කරන්න. කුසල් රැස් කරන්න. සිත පිරිසිදු කිරීමට අවශ්‍ය නම් කුසල් අවශ්‍යයි. සිත පිරිසිදු වන විට මුළුමනින්ම තෘෂ්ණාවෙන් බැහැරවන විට, පවි කිරීමත් නෑ. පින් රැස් කිරීමත් නැහැ. ඒ තමයි සඳහන් කළේ,

**බිණා ජාති වුසිතං බුන්ම වරියං කතං
කරණියං නාපරං ඉත්තත්ථායාති”**

දැන් කළ යුතු කිසිවක් නැහැ.

පින්වත් ඔබ හැමදෙනාටම මෙලොව ජීවිතයේ උතුම් සැහසිල්ලක්, අප හැම දෙනාටම මේ ජීවිතයේ ම උතුම් චතුරායඝී සත්‍ය ධර්මය අවබෝධය පිණිසම මේ සියළු කුසල් ධර්මයෝ හේතු වේවායි අධිෂ්ඨාන කරමු.

සාධු ! සාධු ! සාධු !